

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.

ברוסיה:
לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.
מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה 3.90 קראנען.

ברוסיה:
לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק.
בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

קראקוי, יום ד׳, כ״ו חשון תרס״ג. גליון ב־ג. Krakau, 26 November (13 November) 1902.

תֹּכֶן:

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי [1]

שִׁיר יְלָדִים.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי
אָפוּר [2] אָתָּה,
עָגֹל אָתָּה;
רֵק וְנָפוּחַ,
מָלֵא רוּחַ.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
עָבֶה אָתָּה,
רַךְ וְקַל אָתָּה;
לְךָ עוֹר בְּלִי גוּף,
כְּצִפּוֹר תָּעוּף.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
שֵׂעָר אֵין לְךָ,
חָלָק אָתָּה;
פֶּתַח אֵין לְךָ,
אָטוּם [3] אָתָּה.

[1]) הַיְלָדִים שָׁרִים וּמַרְאִים עַל תְּכוּנוֹת הַכַּדּוּר וְעוֹשִׂים אֶת כָּל הַפְּעֻלּוֹת אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן יְדַבֵּרוּ. [2]) עֵין אֵפֶר. [3]) סָגוּר, מְכֻסֶּה.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
אֶלְחָצְךָ,
תַּקְטֹן, תֵּשַׁח;
אַךְ אַרְפְּךָ,
חִישׁ תִּתְנַפָּח.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
הַלֵּךְ תְּהַלֵּךְ
בְּלֹא רַגְלַיִם!
עוֹפֵף תְּעוֹפֵף
בְּלֹא כְנָפַיִם.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
כִּי אֶזְרָקְךָ,
תָּשׁוּב אֵלָי;
וַאֲקַבֶּלְךָ —
תְּמַלֵּא כַפָּי.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
כִּי אֶרְמְךָ [1] —
טָה, טָה! — תְּנַתֵּז [2];
וּבְרַדְתְּךָ —
טִי, טִי! — תְּנַתֵּר [3].

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
אַחַת, שְׁתַּיִם,
נָפוֹל וְנַתֵּז;
שָׁלֹשׁ וְאַרְבַּע,
הָלוֹךְ וְנַתֵּר.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
כְּבָר יָגַעְתָּ,
לֹא תוּכַל קוּם;
הִנְּךָ עָיֵף,
לֹא תוֹסֵף רוּם.

הַכַּדּוּר, כַּדּוּרִי!
עַתָּה בְּלֹא כֹחַ
תִּתְגַּלְגֵּל אַט,
וְעוֹד בִּמְנוֹחַ
תִּתְנוֹדֵד קָט [4].

י. אפשטין.

[1] אשליכך, אזרקך. [2] תנתק בכח מעל הארץ ויתרומם. [3] תקפוץ, תדלג. [4] מעט.

הָעֹרֵב.

(אַגָּדָה).

וְהַיָּמִים יְמֵי קֵיץ הָאַחֲרוֹנִים.

הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ וַיָּקוּמוּ כָּל הַחַיָּה וְכָל הַבְּהֵמָה כָּל הָעוֹף לַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדָתָם.

וַיָּקָם גַּם הָעֹרֵב וַיֵּצֵא הַגַּנָּה לָשִׁיר אֶת שִׁירָתוֹ.

וְהָעֹרֵב הָיָה בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים רֹאשׁ מְשׁוֹרְרֵי הַגַּן; קוֹלוֹ הֶעָרֵב הוֹלֵךְ מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ וּלְקוֹל זִמְרָתוֹ נֶאֶסְפוּ לַהֲקוֹת, לַהֲקוֹת צִפֳּרִים וַתָּשֹׁרְנָה גַּם הֵנָּה, וַיְמַלֵּא הַגַּן נְגִינָה וָזֶמֶר.

וַיִּשְׁמְעוּ הַתַּפּוּחִים אֲשֶׁר בַּגַּן אֶת קוֹל הָעֹרֵב הַנָּעִים, וַיִּתְאַדְּמוּ מֵרוֹב עֹנֶג.

וַיַּרְא הָעֹרֵב אֶת פְּנֵי הַתַּפּוּחִים הָאֲדֻמִּים, וַיֵּדַע כִּי לְשֵׁמַע זִמְרָתוֹ הָעֲרֵבָה הִתְאַדָּמוּ, וַיִּצְהַל וַיְרַנֵּן עוֹד.

וּכְכָל אֲשֶׁר הוֹסִיף לִצְהֹל וּלְרַנֵּן, כֵּן הִזְהִירוּ כְּנָפָיו הַלְּבָנוֹת כַּשֶּׁלֶג וְכֵן הִבְהִיק רֹאשׁוֹ הַנֶּחְפָּה [1] נוֹצוֹת זָהָב, וַיְהִי כֻלּוֹ מַחֲמַדִּים.

וְהַתַּפּוּחִים יָדְעוּ, כִּי מִתְעַנֵּג הָעֹרֵב עַל אֹדֶם פְּנֵיהֶם, וַיִּצְהֲלוּ גַם הֵם וּפְנֵיהֶם הוֹסִיפוּ לְהִתְאַדֵּם, וַיָּפִיצוּ רֵיחַ נָעִים עַד מְאֹד.

וַיִּגַּע רֵיחַ הַתַּפּוּחִים בְּאַף בְּנֵי הָאָדָם, וַתָּבֹא גַּם זִמְרַת הָעֹרֵב אֶל אָזְנֵיהֶם, וַיָּבֹאוּ הַגַּנָּה.

[1] הַמְכֻסֶּה.

וְכִרְאוֹת הָאָדָם אֶת פְּנֵי הַתַּפּוּחִים הַצּוֹהֲלִים וּכְשָׁמְעוֹ אֶת קוֹל הָעֹרֵב הַלֹּוקֵחַ נְפָשׁוֹת, וַיִּצְהֲלוּ פָנָיו גַּם הוּא.

וְהָעֹרֵב רָאָה אֶת פְּנֵי הָאָדָם הַצּוֹהֲלִים וַיִּשְׂמַח שִׂמְחָה רַבָּה, כִּי אָמַר הָעֹרֵב אֶל לִבּוֹ: אֵין זֹאת, כִּי בָא הָאָדָם אֶל הַגַּן לָשִׁיר גַּם הוּא אֶת שִׁירָתוֹ אִתִּי יָחַד.

וַיּוֹסֶף הָעֹרֵב לְזַמֵּר וּלְסַלְסֵל וַיִּקְרָא: טִיּוּב — טִיּוּב — טִיּוּב! טִיּוּב — טִיּוּב — טִיּוּב! לֵאמֹר: אַךְ טוֹב, אַךְ טוֹב הוּא הָאָדָם.

וּבְנֵי הָאָדָם רָאוּ אֶת הַתַּפּוּחִים, כִּי נֶחֱמָדִים הֵם לְמַרְאֶה וְכִי תַאֲוָה הֵם לָעֵינַיִם, וַיַּחְמְדוּ אוֹתָם בְּלִבָּם.

וַיִּפְתְּחוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶת פִּיהֶם לְדַבֵּר אֶת דִּבְרֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר הָעֹרֵב: הִנֵּה פוֹתְחִים בְּנֵי הָאָדָם אֶת פִּיהֶם לְזַמֵּר אִתִּי יַחַד. וַיּוֹסֶף לְהַצְהִיל לָהֶם קוֹלוֹ, וַיִּפְרֹשׂ אֶת כְּנָפָיו הַלְּבָנוֹת לְמוּלָם, וַיֵּט אֶת רֹאשׁוֹ הַנֶּחְפֶּה זָהָב אֶל פְּנֵיהֶם וַיּוֹסֶף לְזַמֵּר בְּכָל כֹּחוֹ:

— טִיּוּב — טִיּוּב — טִיּוּב! טִיּוּב — טִיּוּב — טִיּוּב! לֵאמֹר: אַךְ טוֹב, אַךְ טוֹב הוּא הָאָדָם.

וּכְכָל אֲשֶׁר הוֹסִיף הָעֹרֵב לְזַמֵּר וּלְהַלֵּל אֶת הָאָדָם, כֵּן הָלַךְ קוֹלוֹ הָלוֹךְ וְחָזוֹק, הָלוֹךְ וְנָעִים.

וּבְנֵי הָאָדָם אָמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ:

-- הִנֵּה הִבְשִׁילוּ הַתַּפּוּחִים, הָבָה נִשְׁלְחָה אֶת יָדֵינוּ וְנִקְטְפֵם.

וַיִּשְׁמַע הָעוֹרֵב אֶת דִּבְרֵי הָאָדָם וְלֹא יָסַף לְזַמֵּר עוֹד.

וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶת יְדֵיהֶם וַיִּקְטְפוּ אֶת הַתַּפּוּחִים בְּלִי חֶמְלָה.

וַיַּבֵּט הָעוֹרֵב בִּפְנֵי הָאָדָם, וַיַּרְא וְהִנֵּה סָרָה רוּחוֹ הַצּוֹהֶלֶת מֵעַל פָּנָיו, וְרַק רוּחַ מְחַבֵּל וּמַשְׁחִית שׁוֹכֵן עַל פָּנָיו.

וַיִּקְצֹף הָעוֹרֵב קֶצֶף רַב וְלֹא יָסַף עוֹד לְזַמֵּר וַיִּצְרַח בְּחֵמָה עַזָּה:

קְרַע — קְרַע -- קְרַע! קְרַע — קְרַע — קְרַע — קְרַע! לֵאמֹר: רַק רַע, רַק רַע הוּא הָאָדָם.

וּמֵאָז לֹא יָסַף עוֹד הָעוֹרֵב לְזַמֵּר: טִיוּב—טִיוּב—טִיוּב! טִיוּב — טִיוּב — טִיוּב! כִּי אִם: קְרַע—קְרַע—קְרַע — קְרַע! קְרַע — קְרַע — קְרַע!

וְעֶצֶב וְיָגוֹן מָלֵא תָמִיד אֶת רוּחַ הָעוֹרֵב וּכְנָפָיו הַלְּבָנוֹת כַּשֶּׁלֶג הָפְכוּ שָׁחוֹר, וְרֹאשׁוֹ הַנְּחֻשְׁתִּי זָהָב הָיָה לְמַרְאֵה הָאֵפֶר, וַיִּתְאַבֵּל הָעוֹרֵב כָּל הַיָּמִים.

וּמֵאָז שָׂנֹא יִשְׂנָא הָאָדָם אֶת הָעוֹרֵב הַצּוֹרֵחַ בְּאָזְנָיו תָּמִיד: קְרַע — קְרַע — קְרַע! קְרַע — קְרַע — קְרַע! לֵאמֹר: רַק רַע, רַק רַע הוּא הָאָדָם.

וְהָעוֹרֵב גַּם הוּא שָׂנֹא יִשְׂנָא אֶת בְּנֵי הָאָדָם וּבְרוֹחַ יִבְרַח מִפְּנֵיהֶם אֶל שְׂדֵה הַקְּבָרוֹת וְאֶל כָּל מָקוֹם אֲשֶׁר שָׁם פִּגְרֵי הָאָדָם וְהַחַיָּה קְבוּרִים וְיִצְרַח בְּקוֹל מַר: קְרַע—קְרַע—קְרַע! קְרַע — קְרַע — קְרַע!

יִשְׂרָאֵל יַשְׁפֶה.

אִשָּׁה עַרְבִית בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

הגבור הקטן.

(ספור מחיי ילדי ישראל בראשית המאה הזאת למספרנו).

(המשך).

ויסעו הנערים ימים רבים. ארכה להם הדרך מאד; כל המעדנים והמגדנות, אשר נתנו האמות לבניהן, אכלו ה"דודים" — שני החילים שומריהם, ולילדים נתנו אך לחם יבש ומים. אולם הדודים לא התנהגו עמם באכזריות, כי זכרו עוד את הפרוטות אשר נתנו להם האמות, למען יחמלו על בניהן. ואולי לא הספיקה עבודת הצבא הארכה כחצי יובל שנים לגרש מלבם כל רגש חמלה ורחמים.

ויבאו הנערים אל עיר גדולה ויבאו אל חצר רחבת ידים, ויראו והנה שם עוד ילדים רבים, אשר נאספו שם מערים אחרות. וביד כל אחד תרמילו הקטן עם שארית הטוב, אשר נתנו להם אמותיהן, ואשר לא גזלו מהם ה"דודים" בדרך, כי לא מצאו בהם חפץ: סדור, חמש, חבילת ציצית ולאחדים היו גם תפלין. שם עמדו עת רבה ויחכו וירעדו מפחד, מקר ומרעב, כי כל היום ההוא לא נתן להם אכל.

ואחר אשר כלו עיניהם מיחל [1]) הופיע שר הגדוד, איש קומה, עבה הכרש [2]), פניו אדמים ושפמו אימה, ועל ידו חיל צעיר לימים ופניו שוחקים. ויביטו שניהם אל הנערים והחיל הצעיר דבר באזני שר הגדוד דברים אחדים ושחוק אדיר נשמע בחצר. אז רמז לשני חילים ויביאו גזרי עצים יבשים ויבעירו מדורה בתוך החצר. ויראו הנערים וימס לבם, כי אמרו כי בעבורם הבעירו את המדורה, ועוד מעט ושרפום באש חיים.

ויגש האיש הצעיר אל הילדים ויאמר בשפת ז'רגון: האדון שר הגדוד חפץ להיטיב לכם ונכון הוא לעשות עמכם חסד וטוב, אם אך תשמעו בקולו לכל אשר יצוה אתכם. גם אנכי הייתי נער קטן כמוכם, בעת אשר לקחתי מבית הורי לעבד בצבא, והנה עתה גדלתי והייתי לאיש ומשרה כבודה נתונה על שכמי...

שמעו הנערים את דברי האיש הצעיר וירחב לבם, כי הקשיבו הפעם דברי חלקות בשפת אמם; ויאמרו: אין זאת כי אם ירחם שר הגדוד עלינו והשיבנו אל ערינו ואל בית הורינו. ויחפצו מאד לדעת מה ידרש מהם השר בעד הטובה הגדולה הזאת ויהיו נכונים לעשות כל פקודותיו.

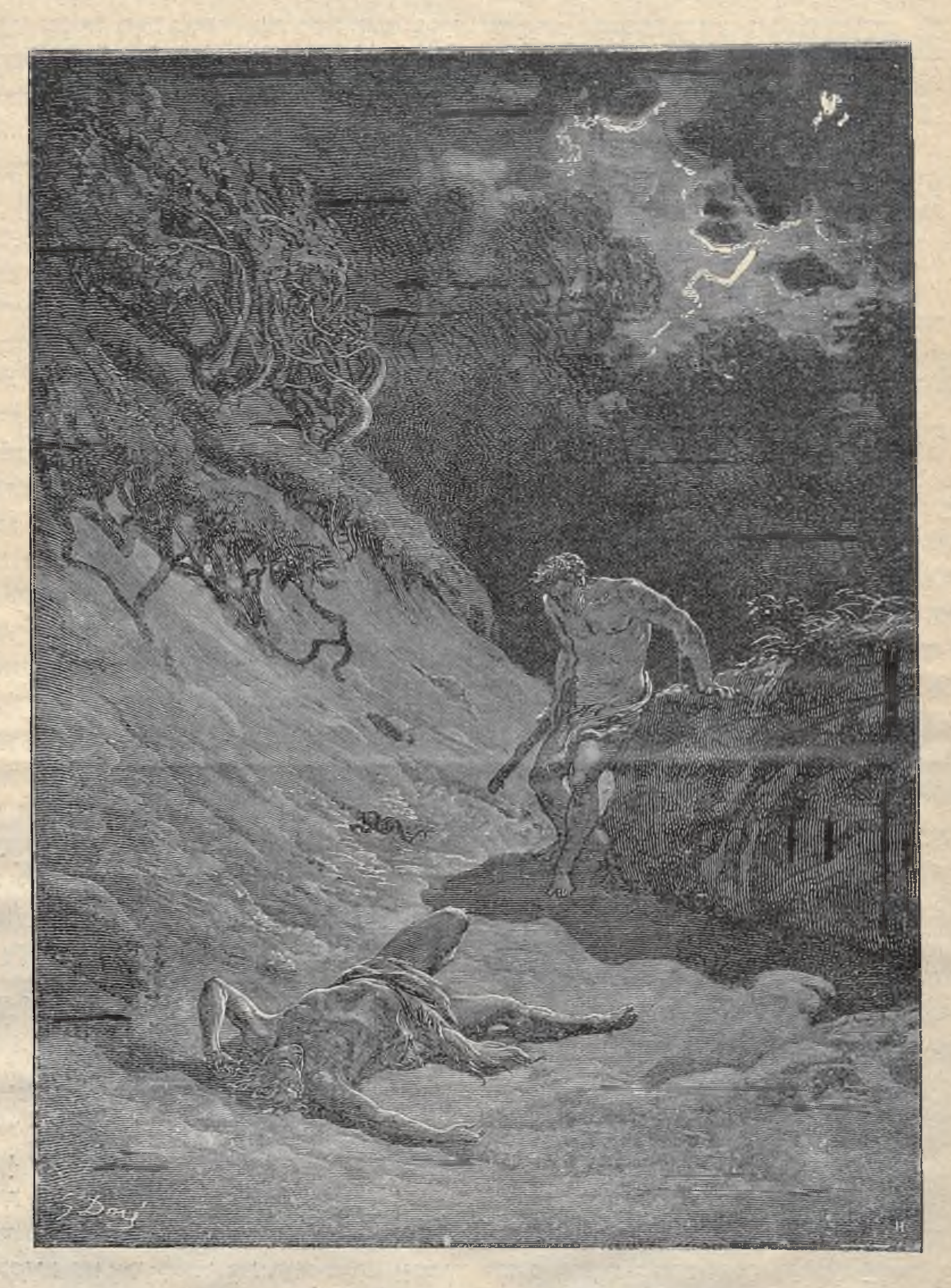
— לכן, — הוסיף החיל הצעיר אחרי דמיה ארכה, בהתבוננו אל הרשם החזק, אשר עשה על קהל שומעיו — לכן כל נער החפץ בחיים טובים ימהר לעשות את חפץ השר וקרב אל האש והשליך שמה איש את סדורו, תפליו וציציותיו ושאר הסמרטוטים אשר הבאתם עמכם, כי אך בעיני היהודים וכבתי מדרשיהם יחשבו לחפצים קדושים, כי כבלים הם היהודים ולטמא קדוש יקראו. אבל פה אין לכם חפץ בהם, כי פה תשכילו כמוני לדעת את הקדוש והטוב באמת...

הנערים התפלאו מאד בשמעם את הדברים האלה, ויביטו אל המדבר בתמהון ופחד; כי איך יאמר איש אשר איננו משגע לרעהו: השלך את הסדור והציציות אל האש? הנעשה כדבר הזה בישראל? וישמדו הנערים בלי נוע ויאחזו את תרמיליהם בחזקה, כל אחד מהם זכר את סדורו הקטן וייקר בעיניו, כאשר תיקר נפש הילד בעיני אמו. לו אמר להם להשליך את נפשם אל המוקד, כי אז לא היה הדבר לפלא בעיניהם; כי עוד בעת אשר הצתה האש, עלה הרעיון על לבבם, כי ישרפום באש חיים, ויהיו נכונים לתת נפשם בעד אמונתם; אבל להשליך את הסדורים... חלילה! נשרף כרגע ואת סדורינו לא נשרף!

וירא החיל הצעיר, כי אין עונהו מכל הנערים, ויקרא שנית קול גדול לאמר: כל נער אשר ישליך בראשונה סדורו באש, ינתן לו שעון־כסף ושרשרת לתשורה! אך הנערים עמדו בלי נוע כבראשונה, כאלו לא שמעו את דבריו. אז התאדמו פני שר הגדוד ויקרא דברים אחדים בקול מושל. מהדברים ההם לא הבינו רק מלה אחת, אשר שמעוה כבר פעמים רבות מפי שומריהם החילים בימי מסעם, "ז'ידי"; וכרגע מהרו חילים אחדים אל הנערים ויגזלו מהם את סדוריהם וציציותיהם, תפליהם וחמשיהם, וישליכום אל האש. ולא נשאו פנים גם לסדור הקטן של שמואל, אשר על גבו היה חרות שמו באותיות זהב ובתוכו

---

[1]) אשר חכו זמן רב מאד. [2]) בעל בטן טובה.

ג. דורֶה: קַיִן אַחֲרֵי הָרְגוֹ אֵת הֶבֶל אָחִיו.

היו דינים ותפלות רבות, אשר לא נראו בכל הסדורים הפשוטים.

כל הנערים נשאו קול בכי, וישפכו דמעות כמים; אך הבערה לא כבתה, והספרים עלו כלם בלהב השמימה.

והנער שמואל ראה כאשר נגעה לשון האש בעלי סדורו היפה ותלחך אותם מסביב, עד אשר היה הנייר לאפר, והאותיות שמו להן כנפים וכנפשות זכות התרוממו ותעופינה...

— סדורי וציציותי! — קרא שמואל בבכי — עופו נא, עופו אל אמי הטובה והגדתם לה, כי לא חללתי את הקדש; כאישון עיני שמרתיכם ואך אנשים רשעים גזלו אתכם מידי. ובעלותכם השמימה וחכיתם לי עד אשר יקחני אלהים אליכם ואז תארנה לי ציציותי כקרני שמש ואותיות סדורי תזהרנה לי כמכתב אלהים, אשר היה חרות על הלחות. חכו נא לי, הכו, ולאחר אל תהיו!

האש כבתה, חפצי הקדש שרפו, ויהיו לגל אפר. הילדים בכו את השרפה, יללו, נאנקו, ושר הצבא ורעיו שחקו ויתלוצצו. ואחר צוה ויביאו את כלם אל חדר אחד רחב ידים; שם עמדו שלחנות ארכים ועליהם עגות סלת, נקניקים [1], בשר צלי ומעשן, וריחם הטוב נדף בהזקה ויבא אל אף הילדים הרעבים, כי רעבים היו מאד. נרות רבים האירו את החדר.

ויעמידו אנשי החיל את הנערים בשורה, והאיש הצעיר נגש אליהם ויאמר: ראה ראיתי והנה קשי ערף אתם; דברתי אליכם בשם שר הגדוד, כי תשליכו את ה„סמרטוטים" אשר הבאתם עמכם ולא שמעתם; אולם שר הגדוד חפץ עוד להיטיב לכם, ועל כן נכון הוא לסלח לכם על חטאתכם, אך היו אתם לבנים מקשיבים ואז יהיה הוא לכם לאב רחום. הנה עיניכם הרואות את כל הטוב הערוך פה על השלחן, כל אלה מוכנים למענכם, והיה כל נער אשר ישים עליו אות הצלב כאשר אני עושה לפניכם, וישב אל השלחן ואכל ושבע ממיטב המטעמים ככל אשר תאוה נפשו. והנער אשר לא ישמע לקולי, יובא אל בור כלא ויוסר על אולתו.

נערים אחדים לא יכלו עוד לעמד בנסיון, כי הציקם הרעב מאד, ונפשם כלתה בראותם את המטעמים אשר על השלחן, ויאותו לדברי המסית, ואחרי אשר שמו עליהם ביד רועדת את אות הצלב, מהרו אנשי החיל ויושיבום אל השלחן. ושם ברכו בלחש את ברכת „המוציא" ויאכלו. אך רב הנערים לא אבו למכר את דתם בלחם ויעמדו מנגד; ובעינים כלות הביטו אל המאכלים אשר הביאו רעיהם המאשרים אל פיהם ורעבונם גדל שבעתים. ובכל זאת התגברו על תאותם ויביטו בשאט־נפש אל המסית, אשר לעג להם להרעימם ולהגדיל ענותם.

[1] כרכשאות ממלאות בבשר, וואורסט.

כאשר כלו הנערים, אשר המירו את דתם, לאכל, צוה שר הגדוד ויביאו את הנערים קשי הערף אל חדר אחד, אשר והיה צר לפי מספר הכלואים. גם התנור השק בו יתר מדי ויגבר החם מאד. שם ישבו הנערים האמללים על הרצפה המכסה ברפש, כי כשלו רגליהם אחרי עמדם עת רבה ויאמרו לישן מעט. אולם השנה נדדה מעיניהם, כי הציקם הרעב מאד ועד מהרה היה הרעב לצמא עז אוכל קרב ולב.

ויראו הנערים והנה בפנה עומדת גיגית [1]) גדולה ועל שוליה מעט מים סרוחים וכלי אין לשאב בו. נואשים ואובדי עצות עמדו על יד הגיגית ויתרפקו עליה ויביטו אל תוכה בעינים כלות.

גדול היה מכאובם בעמדם רעבים מנגד לשלחן הערוך, ובראותם כי רעיהם אוכלים ממנו לשבע; אך המכאוב ההוא כאין נחשב להם מול המכאוב הנורא אשר גבר בהם עתה, בהביטם אל המים אשר בגיגית, כי כמו אש אוכלה בערה בקרבם ולשונם יבשה כעץ.

ושמואל הקטן גם הוא עלה על הגיגית ויבט אל תוכה רגעים אחדים וכרגע קפץ ויבא אל תוכה. אחריו אמרו עוד אחדים לקפץ, אך הוא הניאם מעשות כדבר הזה, בהבטיחו אותם כי הוא ישקה אותם לבדו ולא ירפשו את המים ברגליהם. וישאב שמואל מן המים בכובעו, ויתן לעומדים אל הגיגית מסביב, וישתו וישיבו את נפשם.

ויהי אחרי שתותם דים, ויבקש שמואל לצאת מן הגיגית ולא יכל; כי בבואו אל הגיגית תמך את רגליו על החשוקים [2]) הסובבים את הגיגית מחוץ, ובצאתו לא מצא במה לתמך את רגליו; והגיגית גבהה עד אשר אך בעמל רב השיג בידיו את שפתה, וקירותיה חלקלקות. ויבקשו הנערים עצות להוציאו ולא מצאו. ויאמר שמואל: אמנם יש תחבלה להוציאני מן הגיגית, אך יראתי פן נתחם אחרי כן על מעשינו. ויפצרו בו הנערים להגיד להם את התחבלה. ויען שמואל ויאמר: התחבלה פשוטה היא וקלה: להפך את הגיגית על צדה, אולם אם נהפכנה ישפכו המים ממנה, ואם נצמא עוד במה נשבר אז צמאנו? ויענו הנערים ויאמרו: אנחנו שתינו כבר לרויה ולא נבקש עוד לשתות.

—אם כן—אמר שמואל — הפכו את הגיגית! אך נשתה עוד כלנו מן המים בטרם תשפכום. וישמעו הנערים לקולו וישתו עוד איש כיכלתו, ואחר אחזו כל הנערים בגיגית, ובקול תרועת שמחה הטוה ויהפכוה וישפכו המים על פני החדר, ושמואל נפל מן הגיגית כלו טבול במים. וישחקו כל הנערים ויריעו, וישכחו כי רעבים הם וכי בכלא צר הם כלואים. וכעבר שעה ישנו כלם על הרצפה המגאלה שנה מתוקה, וגם שמואל בתוכם בבגדיו הרטבים...

[1]) גיגית — כלי עץ גדול למים, [2]) רייפען.

אֶפֶס בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בָּאָה נְבוּאַת שְׁמוּאֵל: נְעָרִים אֲחֵרִים הִתְעוֹרְרוּ וַיְבַקְשׁוּ לִשְׁתּוֹת וְלֹא מָצָאוּ. וַיִּתְּנוּ קוֹלָם בִּבְכִי. וַיִּיקַץ שְׁמוּאֵל לְקוֹל צַעֲקָתָם וַיַּבֵּט אֶל כָּל סְבִיבָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה בְּפִנַּת הַחֶדֶר בְּמוֹרָד נִקְווּ מְעַט מַיִם — וַיָּנָס לְשָׁאֳבָם בְּיָדָיו וְלֹא יָכֹל, כִּי לֹא עֲמֻקִּים הָיוּ. וַיִּרְאוּ הַצְּמֵאִים כִּי אָבְדָה תִקְוָה מֵהֶם וַיּוֹסִיפוּ לִבְכּוֹת. וַאֲחֵדִים נִסּוּ לָגַעַת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם אֶל הַמַּיִם וַיְלַחֲכוּם. וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת כּוֹבָעוֹ וַיִּטְבְּלֵנוּ בַּמַּיִם וַיָּמַץ אֶל פִּי הָאֶחָד וַיָּשֶׁב אֶת נַפְשׁוֹ, וְאַחַר אֶל פִּי הַשֵּׁנִי עַד כְּלוֹת הַמַּיִם מֵעַל הָרִצְפָּה, אֲשֶׁר לְקָקוּהָ בִּלְשׁוֹנָם עַד נְכוֹן הַיּוֹם.

אָז נִפְתַּח חֲדַר כִּלְאָם וְאִישׁ צָבָא בָּא, וַיְצַוֵּם לָצֵאת הַחוּצָה, וַיָּקוּמוּ רַבִּים, וַאֲחֵדִים שָׁכְבוּ עוֹד. וַיִּגַּשׁ הָאִישׁ אֲלֵיהֶם וַיְעוֹרְרֵם, וַיָּקִיצוּ מִשְּׁנָתָם, וַיֵּאָנְחוּ וַיִּתְהַפְּכוּ מִצִּדָּם אֶל צִדָּם וּפְנֵיהֶם בָּעֲרוּ כָאֵשׁ, וַיִּתְאַמְּצוּ לָקוּם עַל רַגְלֵיהֶם וְלֹא יָכְלוּ. וַיָּרֹק אִישׁ הַצָּבָא וַיְקַלְּלֵם בְּאִמָּם, וַיִּפֶן וַיֵּצֵא עִם הַנְּעָרִים הַבְּרִיאִים הַחוּצָה.

וַיַּעֲמִידוּ אַנְשֵׁי הַצָּבָא אֶת הַנְּעָרִים בִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת וַיְצַוּוּם לַעֲמֹד הָכֵן, וַיִּתְחַזְּקוּ הַנְּעָרִים וַיַּעַמְדוּ. וְכַעֲבֹר חֲצִי שָׁעָה נִגְלָה לִפְנֵיהֶם שַׂר הַגְּדוּד וְהַמַּסִּית. וַתִּפָּעֶם לְבַב הַנְּעָרִים וַיֶּחֶרְדוּ וַיִּירְאוּ לְהָרִים עֵינֵיהֶם.

וַיִּקְרָא אֵלָיו הַמֵּסִית אֶת אַחַד הַנְּעָרִים וַיִּשְׁאָלֵהוּ בִּשְׂחוֹק קַל:

— הַאָכַלְתָּ מְאוּמָה בַּלַּיְלָה?

— לֹא אָכַלְתִּי — עָנָה הַנַּעַר, וְעֵינָיו מָלְאוּ דִמְעָה.

— וּמַיִם שְׁתִיתֶם — הוֹסִיף הַמֵּסִית לִשְׁאֹל.

— שָׁתִינוּ. — עָנָה הַנָּעַר.

וּמִי הִשְׁקָה אֶתְכֶם?

— שְׁמוּאֵל.

— מִי הוּא שְׁמוּאֵל?

וַיַּרְאֵהוּ הַנַּעַר אֶת הַמַּשְׁקֶה, אֶת שְׁמוּאֵל.

(סוֹף יָבֹא)

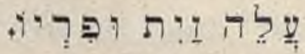
אַלֶכְּסַנְדֶּר זִיסְקִינְד רַבִּינוֹבִיץ.

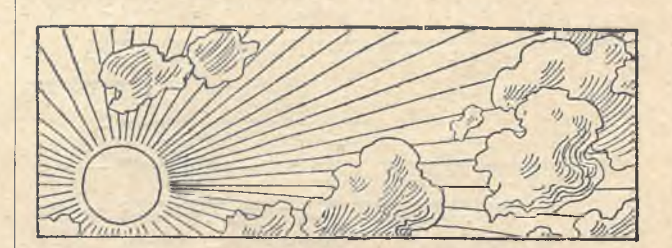
עֲצֵי גֹפֶר.

עֲלֵה זַיִת וּפִרְיוֹ.

מַעֲשֵׂי הָרוּחַ *)

הָרוּחַ, הָרוּחַ
לְעוֹלָם לֹא תָנוּחַ.
בַּקַּיִץ נוֹשֶׁבֶת הִיא אָנֶה וָאָן,
רוֹדְפָה לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ אֶת בְּנֵי הֶעָנָן,
לְמַעַן תּוּכְלָה מִתְּכֵלֶת הָרוֹם
לִשְׁלֹחַ גַּם אַרְצָה קַו זֹהַר וָחֹם;
וּבַאֲשֶׁר אַךְ תָּצִיץ [1]) וְלַאֲשֶׁר תִּשְׁלַח קָו —
פּוֹרֵחַ, שָׂמֵחַ כָּל עֵמֶק וָנֶגֶב.

בִּסְתָו אַךְ סוֹעֶרֶת הִיא אָנֶה וָאָן,
קוֹטְפָה הֶעָלִים הַנּוֹבְלִים שָׁם בַּגָּן;
כִּי לוּ נִשְׁאֲרוּ כֹּה עַל שִׂיחַ וָעֵץ,
אֵיכָכָה יִצְמְחָה עָלֶה עוֹד וָנֵץ,
בְּבוֹא הָאָבִיב, הָאָבִיב הַנָּעִים,
לַעֲטֹף בִּירַקְרַק הֲדָרוֹ עֲפָאִים?

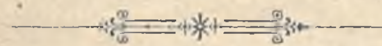
בַּחֹרֶף מִתְחוֹלֶלָה [2]) אָנֶה וָאָן,
נוֹעֶרֶת הַשֶּׁלֶג מֵעַל עֲצֵי גָן.
פֶּן יִרֶב הַשֶּׁלֶג הַקַּר וְיִכְבַּד
עַל שִׂיחֵי הַיַּעַר, עַל עָנָף וָבַד,
וְאָז יִשָּׁבֵרוּ, יָמוּתוּ, יִקְפָּאוּ —
הָרוּחַ נוֹשְׁבָה בָם לִבְלִי אָז יִגְוָעוּ.

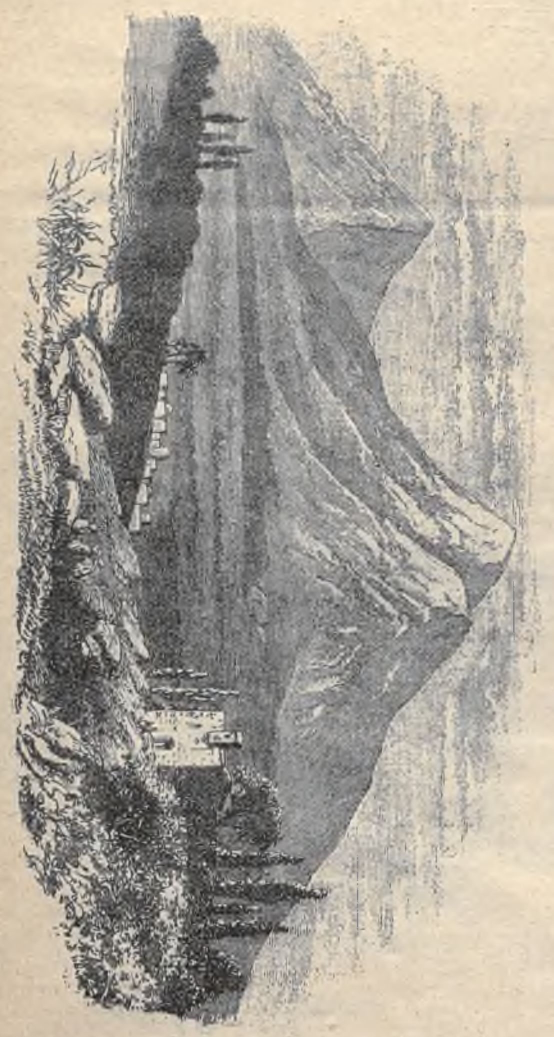
*) מִשִּׁירֵי Wolrad Eigenbrodt. [1]) תַּבִּיט. [2]) סוֹעֶרֶת בְּזַעַם.

בְּאָבִיב מְרַחֶפֶת חִישׁ אָנֶה וָאָן,
מְעִירָה וּמְעוֹרֶרֶת כָּל יַלְדֵי הַגָּן,
כָּל בַּד, כָּל יוֹנֵק, כָּל שַׂרְבִיט וְעָנָף
יָנוּעַ, יִנָּעֵר לְקוֹל עוֹף כָּנָף,
יִפְשֹׁט בְּמָחוֹל אֵבְרָיו הָרַכִּים
וְנָדַד בְּגִילָה כְּנַף עָלִים יְרַקְרַקִּים.
כִּי אִם לֹא יָנוּעוּ כֹּה אָנֶה וָאָן,
לֹא יוּכְלוּ יִגְדְּלוּ אֶל יַלְדֵי הַגָּן.
הָרוּחַ, הָרוּחַ
לְעוֹלָם לֹא תָנוּחַ.

שְׁמוּאֵל בֶּן־צִיּוֹן.

הַר אֲרָרָט

משה ויהודית מונטיפיורי.

ב.

וישם מונטיפיורי הלך הלוך וגדול. עסקיו הולכים ומצליחים, וככל אשר ירב עשרו כן תרבינה צדקותיו, ורעיתו הטובה עוזרת אותו גם היא במעשה הצדקה והחסד. הוא השתתף בחברות צדקה שונות של עדת הספרדים (כי ספרדי היה גם הוא) אשר בלונדון, ובא אל כל אספותיהן. כעבר שנים אחדות נבחר לראש עדת הספרדים. „אני נכון לעבד את עדתי ולעסק בצרכיה בכל יכלתי", כתב אז בספר זכרונותיו. וכן עשה. כי מאז הוסיף לעסק בצרכי העדה ולהשגיח על כל חברות הצדקה והחסד; וכפעם בפעם ראוהו עובר במרכבה על בתי רעיו ומכריו לאסף נדבות לטובת בית החולים של העדה. ולמרות עסקיו הגדולים וטרדותיו הרבות בעניני העדה, לא חדל משה ללמד ולהשכיל ביחד עם יהודית אשתו. יום יום קראו שניהם בתנ"ך ולמדו תורת השפה העברית. גם בהיותם בדרך, בלכתם למסעיהם בערי צרפת ואיטליה, עסקו שניהם יום יום בלמוד שפת עבר וספרותה.

„אני משתתף באספות רבות למעשי הצדקה — הוא כותב בספר זכרונותיו בשנת תק"ף — לפעמים אני מבלה בחדר הקהל את כל היום מן השעה העשירית בבקר עד קרוב לחצות הלילה, מלבד שתי שעות לארחת הצהרים. בערב אני מקבל את הבקשות של עניי עדתי ועונה עליהן; ובערב אחד עניתי על שלש מאות וחמשים בקשות של נשים עניות. גם אני הולך לבקר לעתים קרובות את בית הספר לעניי עדתי".

ובכל מעשי הצדקה אשר עשה השתתפה גם רעיתו הנדיבה בשמחה רבה, וכפעם בפעם חלקה מתנות לכל תלמידי בית הספר, כדי לעורר את לבם לשקד על למודיהם בחשק רב.

ככה עברו עליהם ימיהם בשמחה ובענג ובמעשים טובים, וישמם יצא לתהלה בכל הארץ.

בשנת תקפ"ז החליט משה מונטיפיורי ורעיתו לנסע לארץ ישראל. ובימים ההם נלחמו צבאות מלכי הברית: רוסיה, צרפת ואנגליה בטרקיה בעד חרות היונים; אניותיהם חנו בחפי טרקיה ומצרים, והדרכים היו בחזקת סכנה. אך אהבתם הרבה לארץ אבותיהם וגעגועיהם אליה, גברו על כל המכשולים אשר נכונו להם בדרכם זו.

ביום הראשון לחדש מי, תקפ"ה, הלך מונטיפיורי ורעיתו אל בית־הכנסת להתפלל לה' ולבקש מאתו, כי יצליח את דרכם, כמנהגם תמיד לפני צאתם לדרך רחוקה. ומכתבים לקח משה מאת גדולי המלוכה באנגליה אל שרי הצבא וצירי אנגליה היושבים במקומות מסעיו, למען אשר יהיו לו לעזר ולמחסה לבל תאנה אליו רעה.

בראשונה הלכו אל האי מלטה אשר לאנגליה; שר המבצר שם קבל אותם בכבוד וגם כל האנגלים היושבים שם נתנו להם כבוד ויקר. ואולם בכל הכבוד והתענוגים ששעשעו להם שם, לא שכח מונטיפיורי ורעיתו לצום ולהתאבל ביום תשעה־באב שחל בימי היותם שם.

ביום המחרת נסעו באניה אנגלית עד אלכסנדריה של מצרים. משם הלכו לקאירה לראות את הפירמידים [1], והקונסול האנגלי היושב שם הציג את מונטיפיורי ורעיתו לפני מושל מצרים מחמד עלי הפחה בהיכל כבודו, והפחה קבל אותם בכבוד גדול וידבר אתם טובות. מקאירה שבו לאלכסנדריה, אך לא יכלו לעשות את דרכם הלאה, כי מרד גדול פשט בכל ערי סוריה הקרובה למצרים, ובמחוז עכו, אשר בארץ ישראל, פרצה מחלת הדבר, וישבו באלכסנדריה עד אחרי הספות. ואף כי הארץ לא שקטה גם אז, וגם חולים היו שניהם משנוי האקלים, בכל זאת החליטו ללכת ליפו ולירושלים משאת נפשם.

„נכספה [2] נפשי לצאת ממצרים עוד יותר מאשר נכספו אבותינו בימי פרעה. איש מבני ישראל לא יקרא את ה„הגדה" של פסח בהתלהבות עצומה כאשר אקראנה אני, אם יחנני ה' ויוציאני אותי ואת אשתי היקרה מן הארץ הזאת".

ביום השני לחדש אקטבר באו ליפו, ומשם נסעו יישר לירושלים.

---

[1] הפירמידים הם עמודים עתיקים מאד, רחבים מלמטה וצרים מלמעלה, אשר בנו להם מלכי מצרים לפני כמה אלפי שנים לזכר גדלם ותפארתם. [2] מתאוה.

כאשר קרבו עד שערי ירושלים וראו את העיר הקדושה בחרבנה, ירדו מעל גמליהם ויקרעו את בגדיהם לאות אבל, ואחרי כן הודו לה' אשר הביאם בשלום למחוז חפצם.

ביום המחרת באו אליהם ראשי עדת הספרדים והאשכנזים לבקרם ולברכם בשלום. ראשי העדה התאוננו מאד על עניות אחיהם אשר בירושלים, ועל הלחץ אשר הפחה והפקידים לוחצים אותם במסים רבים. בירושלים נמצאו אז כמאתים נפש ספרדים, כמאה וששים נפש אשכנזים וכמאתים אלמנות זקנות, וכלם חיו בעני ובחסר־כל. ביום ההוא הלך מונטיפיורי ורעיתו לראות את הכתל המערבי.

ופחת ירושלים שלח לקרא למונטיפיורי לבקרו בהיכלו ולשתות אתו קהוה, גם צוה לאמר לו, כי צר לו מאד על אשר יתאכסן (מונטיפיורי) בשכונת היהודים, וכי הוא נכון לתת לו בית לשבת בתוך העיר; אך מונטיפיורי אמר: „אקוה, כי אהיה וגם אמות בתוך אחי בני עמי".

בערב יום השבת הלכה יהודית לראות את „קבורת רחל", וביום השבת הלכו להתפלל בבית־הכנסת, ומונטיפיורי עלה לתורה ויברך „ברכת הגומל" על אשר הביאם ד' בשלום אל הארץ הקדושה.

אחר הצהרים הלך מונטיפיורי לבקר את הפחה בהיכלו. הפחה קבלהו בידידות רבה וישם לפניו קהוה וממתקים.

יהודית מונטיפיורי.

ומונטיפיורי שלח אחרי כן להפחה למנחה משקפת[1] יקרה והביע את תקותו, כי לימים הבאים ייטיב הפחה את דרכו עם היהודים.

„אין עיר בעולם — אומר מונטיפיורי בזכרונות היום ההוא — אשר עמדתה ומקומה יפים מירושלים. גם אין מקום בעולם אשר אוירו טוב ונעים מאוירה של ירושלים".

ממחרת היום ההוא היה יום הולדת יהודית; ומונטיפיורי עשה משתה גדול ויחלק מתנות ונדבות ביד רחבה לעניי ירושלים ולבתי החסד הרבים אשר בעיר. ביום שלאחריו יצאו מירושלים אחרי שבתם

[1] טלסקופ—פערנראהר.

פה ארבעה ימים. ביום השני לשובם ליפו היה יום הולדת מונטיפיורי. ביום ההוא כתב בספר זכרונותיו כדברים האלה: „היום הזה תחל תקופה חדשה בחיי. אני נכון מעתה להקדיש זמן יותר רב לטובת אחי העניים".

בלכתם בלילה מיפו באניה, רדפה אחריהם אנית מלחמה תרקית, רב החובל חשב, כנראה, כי יונים הם. אך כאשר האיר הבקר ראו התרקים את טעותם וירפו מהם. כאשר קרבה אניתם אל חוף אלכסנדריה נפצה לעיניהם אנית־מלחמה תרקית באבק שרפה, וכמאתים איש־מלחמה אבדו בנפץ הזה. המחזה הנורא הזה הרעיש מאד את לב משה ויהודית, ויודו לה' בכל לבם על אשר לא עזב חסדו מהם בכל ימי מסעם.

ביום השביעי לחדש נובמבר יצאו ממצרים. הם ירדו הימה באניה אנגלית אשר הלכה תחת חסות אנית־מלחמה צרפתית. בתחלה היתה דרכם צלחה; אך פתאם קמה רוח סערה והאניה חשבה להשבר. על דבר הנסיעה הזאת כתב מונטיפיורי בספר זכרונותיו: „הלילה שעבר (ליל שבת) היה נורא ואים מאד. סער גדול התחולל, הים הולך וזועף, האניה נעה כשכור ואימה גדולה נפלה על כל אנשי האניה. אשתי היקרה סבלה מאד מזעף הים. רב החבל אמר, כי בכל ימי מסעו לא עבר עליו ליל זועות כזה. ואני עד עולם לא אשכח את הלילה הזה ובכל ערב שבת אודה לה' חסדו, כי הצילנו מאבדון". בים סוער כזה הלכה האניה ארבעה ועשרים יום, עד בואם לאי מלטה.

שר המבצר שלח להם את ברכת שלומו, וכל שרי הצבא וגדולי הפקידים האנגלים באו לבקרם ולשיח אתם בדבר המלחמה אשר בסוריה.

כחדש ימים ישבו במלטה וינוחו מעמל הדרך, אחר הלכו הלאה למסעם בערי איטליה; ובכל מקום בואם בקרו את בתי הספר ומוסדות החסד אשר לעדת ישראל. בעיר ליורנו מצא חן בעיניהם בית ספר אחד שנקרא בשם „אור תורה". על בית הספר הזה כתב

מונטיפיורי כדברים האלה: „שמחתי לראות את מראיהם היפה ואת הנמוסים היפים של התלמידים, הם עושים חיל בלמודיהם. הגדולים שבהם, נערים כבני ארבע עשרה, יודעים את השפה העברית עד להפליא וחנוכם הוא על צד היותר טוב; הם לומדים גם מוסיקה ומלאכת השרטוט; — בכל יום שבת אחרי קריאת התורה מפילים הנערים גורל, מי מהם יעלה להפטיר בנביא, ומזה אני רואה, כי כלם מוכנים לכך".

אחרי כן הלכו לבקר עוד בתי ספר אחדים לנערים ולנערות. מונטיפיורי ורעיתו שמחו מאד על כל אשר ראו בבית הספר ויתנו מתנות רבות לתלמידים ולתלמידות.

מאיטליה שבו לאנגליה.

ג.

ביום השבת אחרי שובם לונדונה הלכו לבית הכנסת להודות לד' חסדו, כי השיבם בשלום לביתם, וראשי העדה הספרדית ורבניה קדמו את פניהם באהבה ובכבוד גדול.

מעת אשר שב מונטיפיורי מירושלים, גברה בלבו עוד יותר האהבה לציון ולארצנו הקדושה; ועל כן שם כל מעיניו[1]) להיות לעזור לכל מוסדות הצדקה והחסד אשר בירושלים, וביותר דאג למלא את כל הצרכים הדרושים לבתי החנוך והלמוד אשר בירושלים.

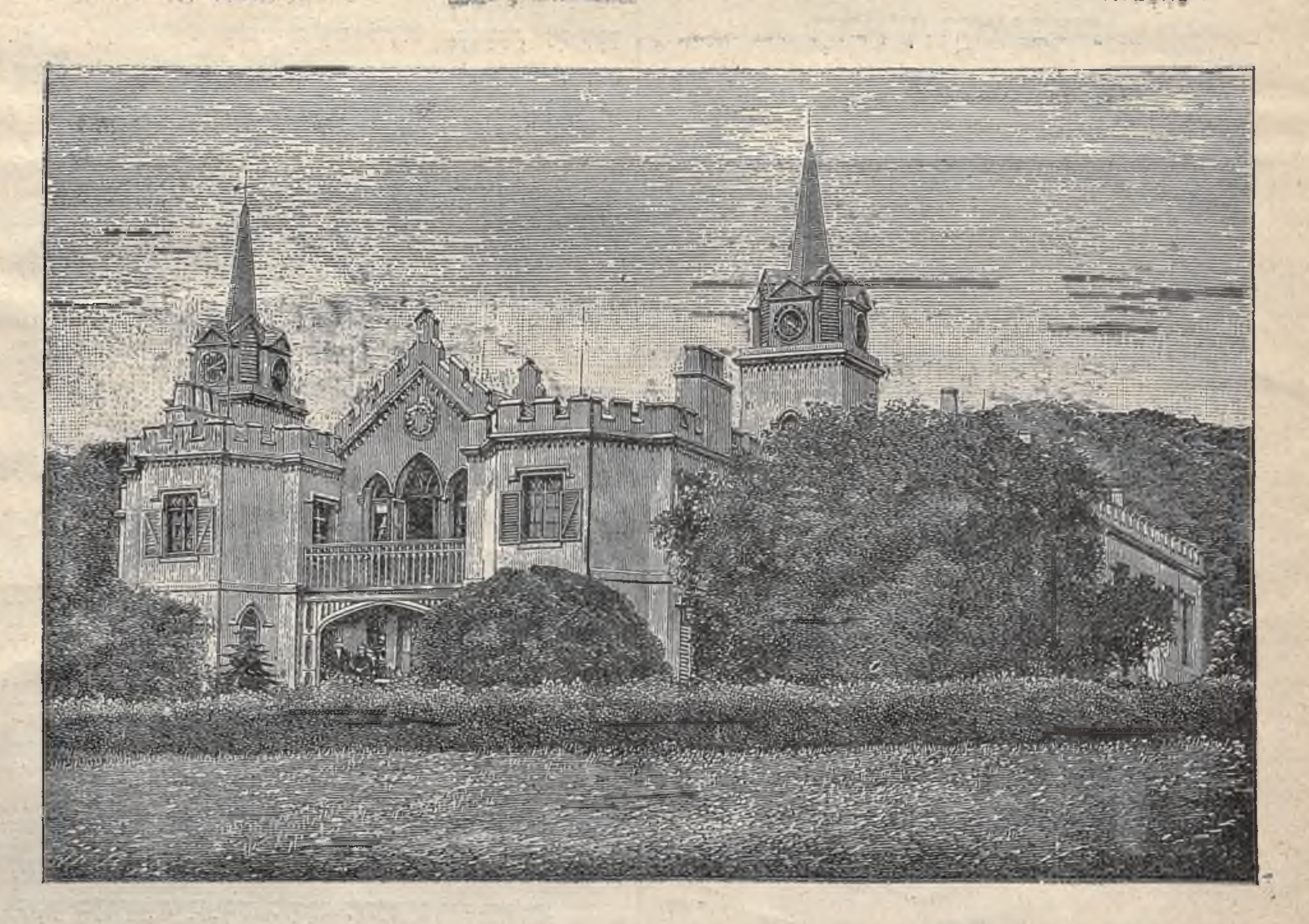
ומלבד מעשי הצדקה והחסד הרבים, אשר עשה מונטיפיורי בארץ הקדש, שם את לבבו להיטיב גם את מצב אחיו בני עמו בארצו באנגליה, והיא עם יתר גדולי אחינו ונדיביהם באנגליה השתדלו בכל יכלתם והשפעתם הרבה לפני שרי הממשלה וגדולי העם האנגלי, הנבחרים לבית המחוקקים (פרלמנט), כי יתנו ליהודים את כל זכיות האזרחים, לאמר: כי יהיה חק אחד ומשפט אחד ליהודי, הנחשב לזר, ולאנגלי האזרח בארץ. כי עד הימים ההם נבדלו היהודים יושב אנגליה לרעה מכל אזרחי הארץ.

גדולה וקשה היתה המלחמה ההיא; כי בקרב העם האנגלי הטוב היו רבים, אשר לא רצו לזכות את ישראל בכל זכיות האזרחים. אך לשמחת לב מונטיפיורי וחבריו, ראו כי סוף סוף יצליח החפץ בידם ובקשתם תעשה.

וכאהבת מונטיפיורי לעמו כן גדלה אהבתו גם לשפתנו, ויהי אחד החברים הנכבדים לחברת „דורשי שפת עבר וספרותה", ובאחת האספות חלק פרסים ומתנות לסופרים עברים, אשר הצטינו בספרות העברית.

בשנת תקצ"א קנה מונטיפיורי אחזה יפה אחת בעיר רמסגט הקטנה; ויעזב את לונדון הגדולה וההומיה, ויצא לשבת באחזתו

[1]) מחשבותיו.

אחוזת מונטיפיורי ברמסגט.

אשר בעיר הקטנה והשוקטת ההיא. בערב ראש חדש תמוז תקצ"א הניח אבן הפנה לבנין בית הכנסת ברמסגט וכעבר שתי שנים נגמרה כל מלאכת הבנין הנהדר הזה ויחג את חג חנכת הבית ברב פאר והדר.

ושם מונטיפיורי הלך וגדל בכל הארץ; שמע צדקותיו הרבות הפליא את כל הלבבות, עד כי מלבד אחיו בני עמו פנו גם נוצרים רבים לעזרתו, והוא מלא תמיד את שאלתם ביד נדיבה. בשנת תקצ"ה באה יורשת העצר ויקטוריה (שהיתה אחרי כן מלכת אנגליה) לרמסגט וגם המלך והמלכה של מדינת בלגיה באו שמה וינחל מונטיפיורי כבוד גדול מאת האורחים הנעלים האלה.

בשנה ההיא התודע אל מונטיפיורי ורעיתו הדוקטור החכם אליעזר הלוי, אשר מצא חן בעיניהם ויבקשוהו לבקרם בביתם ברמסגט וישב אתם עשרה ימים. ויהודית, שהיו לה כשרונות גדולים ללמוד שפות, הביעה להדוקטור את הפצה ללמד את לשונות המזרח, והדוקטור לוי החל ללמדה שפת ערב, וישתומם לראות את הקדמה[1] הגדולה, אשר התקדמה בידיעת השפה ההיא במשך ימים מספר. לפני הפרד הדוקטור הלוי מהם, אמר לו מונטיפיורי, כי עם לבבו לנסע שנית לארצנו הקדושה בלויתו.

בשנת תקצ"ז נבחר מונטיפיורי מאת ראשי האזרחים לשריף (שופט) בלונדון. משרה כזאת לא נתנה עוד באנגליה ליהודי, והוא קבל עליו את המשרה בתנאי שלא יצטרך לחלל שבת ויום טוב ולעבר על חקי דתו. ומנהג עתיק נוהג בלונדון שעושים משתה הכבוד לשריף החדש ביום השלישים לחדש ספטמבר, אך מפני שהיום ההוא חל ביום הכפורים, דחו לכבודו את המשתה ליום אחר. ולא ארכו הימים ותרם אותו המלכה למעלת אציל ויקרא בשם סיר משה מונטיפיורי.

בשנת תקצ"ט נסע מונטיפיורי ורעיתו בלוית הדוקטור הלוי בפעם השניה לארץ ישראל. הם עברו דרך ארץ צרפת ואיטליה, ובכל מקום בואם שאלו בשלום אחיהם בני עמם. בהיותם בדרך שמעו, כי פרצה מגפה בירושלים ומארבעים עד חמשים איש מתים שם בכל יום, וכי החלה המלחמה בסוריה; אך עם זה נודע לו, כי מצב היהודים בירושלים נורא מאד, יען כי הפחה ופקידיו עושקים ולוחצים אותם באכזריות גדולה, ועל כן מחכים היהודים לבאם בקצר רוח.

ואולם באהבתם הרבה את אחיהם הענים ובחפצם העז להיות להם לישועה, לא שמו לב לסכנה הנשקפת להם בדרכם זו מן הדבר והמלחמה אשר פרצו בארץ־ישראל, ויחליטו לנסע הלאה. ביום השמיני לחדש מי באו לאלכסנדריה ומשם נסעו לבירות. שם קדמו פניהם ראשי עדת ישראל, ושליחים מיחדים הביאו להם מכתבים מירושלים, מחברון, מצפת ומטבריה המודיעים, כי בני ארץ־ישראל מחכים לבאם בקצר רוח.

והדרכים מבירות לירושלים היו בחזקת סכנה גדולה, מפני השודדים הרבים שפשטו בארץ; ולא נמצא איש אשר יקבל עליו להוביל את הכסף, אשר נשא אתו בעד עניי ארץ ישראל, על כן החליט מונטיפיורי, כי יסעו בעצמם לירושלים דרך היבשה.

[1]) *успѣхъ* פארטשריטט.

כאשר קרבו אל צפת יצאו לקראתם נכבדי עדת האשכנזים והספרדים והרבנים בראשם ויקבלום בכבוד גדול. רב האשכנזים היה איש זקן ונכבד מאד. שנה אחת לפני זה מרדו הדרוזים (אחד משבטי ערב) באדוניהם השלטן והעיר צפת היתה להם לבז. אך השודדים האלה לא אמרו די בזה, וישימו על עדת היהודים מס גדול מאד (כעשרים וחמשה אלף רבל). אך יד היהודים השדודים לא השיגה להמציא להם את הסכום העצום הזה. אז לקחו הדרוזים את הרב הזקן הזה ויאסרוהו בחבלים ויניחו חרב חדה על צוארו ויאימו[1] עליו, כי יסירו כרגע את ראשו מעליו, אם לא יתן להם הכסף שהם דורשים. והרב הצדיק לא התחנן לפניהם על נפשו, כי בחר למות על אחיו האמללים, אך בקש מאת הרוצחים לתת לו מעט מים לרחץ את ידיו, למען יוכל לקרא את הודוי לפני מותו. הגבורה הגדולה הזאת נגעה גם עד לב הדרוזים הפראים וירפו ממנו.

(עוד יבא).

יגאל הכרמלי.

[1]) הפילו אימה.

הראש והמגבעת.

(בדיחה).

אברים שנים בבית המרזח[1]
שתו לרויה ולבם שמח;
וכטוב לבם אמר אחד אל רעהו:
„מכונה נפלאה הלא האדם הנהו:
מלאכה לעשות — נבראו הידים,
הכן ללכת — תעמדנה הרגלים,
האף — לשאף אויר להחיות נפשנו,
הפה — לאכל, גם לדבר הגות[2]) רוחנו,
השנים — ללעס, הגרון — לבלע,
העינים — לראות, האזנים — לשמע;
אבל הראש? — לא יעש כל מלאכה,
ומדוע בראו אל? על מה עשה ככה?
זאת לא אבין, דעת ממני פליאה,
הלא מאל עליון לא תצא כל שגיאה!"
— פתרון השאלה נפשי יודעת:
„הראש נברא — בשביל המגבעת".

שלום הכהן הריף.

[1]) בבית המשקה. [2]) מחשבות.

החתול והתיש.

(אגדה).

(סוף).

ויתיצב התיש בראש העדר, ויעבד את עבודתו — עבודת הקרנים, וינגח כל כשבה סוררה, אשר נטתה לזוקר [1] מעל לגדר; והחתול עבד כל היום במטבח ויבער משם, כל נתח בשר, אשר נפל, ואשר יכל לנפל מתוך הקדרה לארץ, והקפיד מאד על הנקיון, ולעת ערב יצא לארב לחפרפרות ולעטלפים ולכל אשר יחבאו מאור השמש, ויצא לו שם בכל המאורות, ויוסיפו לו כבוד על כבודו ויקראו לו „אורב־בערב". —

ובלילה בלילה עמד התיש על המשמר, וכאשר נסו גנבים להתגנב אל העדר, או לקפץ הנה — התמרמר אליהם התיש האלם, וינגח בקרן וירמס ברגל, ולא חשך את קרניו גם מגנבי הבית האוכלים ביום מעל שלחן אדניהם, ובלילה יתאוו לקחת להם מרכושו ומעדרו; על כן שנאהו עבדי הבית תכלית שנאה. —

והחתול עבד בעת ההיא את עבודתו במרתף לנקות שם את הקערות והכדים מחמאה, מחלב, משמן, ומבשר ומכל אשר חשב לחלאה לקערה ולכד ולמאכל תאוה לפיהו. ובשמעו את מלחמות התיש עם גנבי הלילה, יצא החוצה בבטן מלאה ובזהירות רבה, ואחרי המלחמה הרים קול יללה, קול מעורר לבכי. שמע הרועה על משכבו, ויאמר: אכן נאמן רוח הוא החתול המנמר, כל הלילה לא ינוח, וגם ביום ידיו ופיהו מלאים עבודה; לא חנם קנה לו שמות רבים. הבה אכבדהו גם אני ואוסיף לו שם על שמותיו: הן ענו הוא בכל דרכיו, וגם מזנב [2] הוא בעכברים מאין כמוהו, על כן יתגדל ויתקדש בשם „הענו המזנב". —

ולא יכלו כל אנשי הבית וכל עכברי החורים לבטא בשפתם את שם הכבוד הזה כראוי, ובכל פעם טעו ויקראו לו: „הגנב החנף". —

ויהי בבקר ויצא יכל החוצה, וירא את החרבן, אשר נהיה הלילה במרתף למכדי החלב ועד קערות הבשר, ויאמר: „אכן לא חנם עורר הענו המזנב בכי כל הלילה; גנבים היו במרתף". אז ראה את התיש נאחז בקרניו בסבכי הגדר, ודם על שפתיו, והוא עומד ומלקק בלשונו את פצעיו, שפצעוהו גנבי הליל במקלותיהם — ויאמר: „אין זה כי אם התיש אכל את הבשר במרתף ואת היונים בשובך!" ויכהו וייסרהו קשה.

והתיש לא הצטדק, כי ערל שפתים הוא, ואין איש יודע צדקתו, בלתי אם החתול הענו וגנבי הבית; אבל המה חלמו בלילה חלום נעים, אשר השכיח מלבם את מקרה הלילה, ולא זכרוהו עוד; על כן לא הגידו את צדקת התיש לפני הרועה. —

ויגרש יכל את התיש מחצרו, וירא החתול, כי לא טוב לו להשאר בבית יכל באין עוד התיש עמו לשאת עונותיו על ראשו — ויצא גם הוא עם התיש, וילכו ויתעו בארץ לארכה ולרחבה.

והתיש הרבה לעשות טובה, ואיש לא ידע; כי ערל שפתים היה, ולא הודיע את מעשיו ברבים; והחתול הרבה לקנות לו שמות והודיע את שמותיו בכל אשר בא. —

ובימים ההם הביא אלהים את המבול על הארץ; וילך החתול לבוא אל התבה אשר עשה נח, ובטרם שנכנס אל התבה טרף לו שתי יונים ושלשה אפרחים, וינקה את צפרניו, ויתדפק על הדלת ויקרא: „הך־תך־פתח!"

— מי אתה? — שאל נח.

— אני חתול־מנמר—טורף־מערף—ערמה־חרמה—אורב־בערב — ענו־מזנב!

—אל נא תבלבלני בשמותיך הרבים — ענה נח: העקר הוא לי, שאתה חתול, ולי חסר עוד חתול אחד לשנים, אשר צוני אלהים להכניס אל התבה — וישלח נח את ידו ויביאהו אליו אל התבה.

והתיש רדף אחרי החתול ליסרו על דם היונים, אשר שפך, ויבא גם הוא אל תוך התבה, וישמח נח גם עליו; כי חסר לו תיש אחד לשבעת הבהמות הטהורות, אשר צוהו אלהים להכניס. —

וגם בתבה הרבה התיש לעשות משפט וצדק ולנגח את כל אלה, אשר חפצו לגנב מארחות רעיהם. ויהי בצאת נח מן התבה, ויצאו גם התיש והחתול מן התבה ויתהלכו בארץ.

[1] לקפץ.

[2] משחית בהם עד לבלי השאיר גם זנב.

וַיַּאֲרִיכוּ עוֹד יָמִים רַבִּים עַל הָאָרֶץ. וַיּוֹסֶף הֶחָתוּל לִקְנוֹת לוֹ עוֹד שֵׁמוֹת רַבִּים, וַיִּגְדַּל כְּבוֹדוֹ, וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ; וַיָּשִׂיחוּ [1]) בוֹ – הָרְחוֹקִים בְּשִׁבְחוֹ, וְהַקְּרוֹבִים – בִּגְנוּתוֹ [2]) וְכֹה הָיָה שְׁמוֹ נִשָּׂא בְּפִי כֹל.

וְהַתַּיִשׁ הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת טוֹב וּלְהִתְמַרְמֵר עַל הָרַע, אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַיְצוּרִים אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וּכְפַעַם בְּפַעַם נָשָׂא עֲוֹן זָרִים עַל רֹאשׁוֹ וְעַל גַּבּוֹ, וַיַּחֲרֵשׁ; וַיִּשָּׂא וַיִּסְבֹּל, וְאִישׁ לֹא יָדָע. –

וַיַּעַבְרוּ הֶחָתוּל בַּעַל הַשֵּׁמוֹת וְהַתַּיִשׁ בֶּן־בְּלִי־שֵׁם – לְנַחֲלָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ; וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ אוֹרְחִים לְבֵית אַבְרָהָם, וַיָּבֹא אַבְרָהָם אֶל עֶדְרוֹ לָקַחַת בָּקָר וָצֹאן לִזְבֹּחַ לְאוֹרְחָיו. אָז נִגַּשׁ הַתַּיִשׁ, וַיִּשְׁתַּטַּח לִפְנֵי אַבְרָהָם, וַיִּפְשֹׁט אֶת צַוָּארוֹ תַּחַת הַמַּאֲכֶלֶת.

וַיַּאֲכֵל אַבְרָהָם אֶת בְּשַׂר הַתַּיִשׁ לְאוֹרְחָיו הָרְעֵבִים; וְהֶחָתוּל אָכַל וַיְגָרֵם [3]) אֶת עַצְמוֹת רֵעֵהוּ; אַךְ בְּעוֹדֶנּוּ אוֹכֵל וְהִנֵּה נִתְחַבָּה לוֹ עֶצֶם בִּגְרוֹנוֹ וַיֵּחָנַק.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם: „יַעַן אֲשֶׁר הָיָה הַתַּיִשׁ לִבְרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא, וְגַם בְּמוֹתוֹ הֵבִיא בְּרָכָה וָשֹׂבַע, וְלֹא הָיָה לוֹ כָל קוֹל בְּחַיָּיו, עַל כֵּן יִזְכֶּה בְּמוֹתוֹ לְשִׁבְעָה קוֹלוֹת!"

וַיַּעֲשׂוּ מִקַּרְנָיו שׁוֹפָרוֹת וַחֲצוֹצְרוֹת וַיִּתְגַּלְגְּלוּ וַיָּבֹאוּ לִידֵי יוֹצְאֵי מִצְרַיִם לֶאֱסֹף בָּהֶם אֶת הָעָם.

וַיִּמָּתְחוּ מִבִּטְנוֹ תֹּף וַיַּעֲבֹר בְּנַחֲלָה לִידֵי מִרְיָם בַּת עַמְרָם; וּבְצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וַיַּעַבְרוּ אֶת הַיָּם בֶּחָרָבָה, שָׁרָה בּוֹ אֶת שִׁירָתָהּ.

וַיִּמָּשְׁכוּ מִגִּידָיו נִימִים, וַיְהִי לְכִנּוֹר בִּידֵי דָוִד הַמֶּלֶךְ הַמְשׁוֹרֵר, וַיְנַגֵּן בּוֹ תְּהִלּוֹת לֵאלֹהִים וְנֶחָמוֹת לָאֲמֵלָלִים. –

וַיַּעֲשׂוּ מִשּׁוֹקָיו חֲלִילִים וַיְחַלְּלוּ בָם הַלְוִיִּם שִׁירָה עַל הַקָּרְבָּנוֹת – וַיְהִי הַתַּיִשׁ לְמָשָׁל בְּפִי כֹל לֵאמֹר: „תַּיִשׁ כְּשֶׁהוּא חַי קוֹלוֹ אֶחָד וּכְשֶׁהוּא מֵת יֵשׁ לוֹ שִׁבְעָה קוֹלוֹת". –

יְהוּדָה שְׁטֵינְבֶּרְג.

---

[1]) דִּבְּרוּ. [2]) גְּנוּת — חֶרְפָּה. [3]) שִׁבֵּר בְּשִׁנָּיו.

אַבְנֵי גִיר *).

(מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע).

פְּעָמִים רַבּוֹת רְאִיתֶם אֶת אַבְנֵי הַגִּיר בְּלֶכְתְּכֶם לְטַיֵּל עַל הָהָר אֲשֶׁר עַל יַד עִיר מְגוּרֵיכֶם. הָהָר הוּא הַר אַבְנֵי גִיר, וְיַעַר מֵצַל [1]) יְכַסֵּהוּ וּפְרָחִים נֶחֱמָדִים יָצִיצוּ מִבֵּין הָעֵצִים אֲשֶׁר עָלָיו. וְאַתֶּם הֲלֹא תִזְכְּרוּ אֶת שְׂדוֹת הַתְּבוּאוֹת הַמִּשְׂתָּרְעִים שָׁם עַל צֶלַע הָהָר, וְזָכוֹר תִּזְכְּרוּ גַם, כִּי בֵין הַשִּׁבֳּלִים הַמְּלֵאוֹת וְהָעֵצִים הָרַעֲנַנִּים, בֵּין הַפְּרָחִים הַנְּעִימִים הַמַּזְהִירִים בִּצְבָעִים שׁוֹנִים וְשִׂיחֵי הַשָּׂדֶה הַיְרוּקִים נִמְצָאוֹת אַבְנֵי גִיר הַרְבֵּה מְאֹד, וּתְמוּנָתָן וּמַרְאֵיהֶן כַּעֲצָמוֹת יְבֵשׁוֹת אֲשֶׁר הִלְבִּינוּ לְאוֹר קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ. וּבְהַבִּיטְכֶם אֲלֵיהֶם, רָאֹה תִרְאוּ בְדִמְיוֹנְכֶם שְׂדֵה הַמַּעֲרָכָה הַמְּכֻסֶּה עַצְמוֹת אָדָם אַחֲרֵי מִלְחָמָה נוֹרָאָה; וּזְכַרְתֶּם אָז מִלְחָמוֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר נִלְחֲמוּ גַם אֲחֵיכֶם עַל הֲרִיסוֹת אַרְצָם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם זֵכֶר הַבִּקְעָה הַמְּלֵאָה עַצְמוֹת אָדָם, אֲשֶׁר רָאָה הַנָּבִיא יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בֶּחָזוֹן. וְכָל הָהָר אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם הָיָה יִהְיֶה בְּעֵינֵיכֶם כְּגַל עֲצָמוֹת גָּדוֹל מְאֹד, וְכָל אֶבֶן וָאֶבֶן תִּהְיֶה בְּעֵינֵיכֶם כְּ„מַצֵּבָה" לְדָבָר אֲשֶׁר חַי לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת וַאֲשֶׁר מֵת לְעוֹלָמִים, וְכָל תְּנוּעַת חַיִּים לֹא תִמָּצֵא וְלֹא תֵרָאֶה בַּמַּצֵּבָה הַדּוֹמֵמָה הַזֹּאת. אוּלָם אַל נָא תְמַהֲרוּ, חֲבִיבַי, לִשְׁפֹּט לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם. שִׁמְעוּ נָא לִדְבָרַי וּרְאִיתֶם וְנוֹכַחְתֶּם כִּי לֹא כֵן הוּא, כִּי גַם הָאֶבֶן חַיָּה תִחְיֶה עַל פִּי דַרְכָּהּ, וְגַם הִיא תִרְאֶה עָמָל רַב בְּיָמֶיהָ הָרַבִּים.

בִּמְנוּחָה שַׁאֲנַנָּה תִשְׁכַּבְנָה הָאֲבָנִים אַחַת עַל יַד רְעוּתָהּ; בְּלֵב נִשְׁבָּר תִּתֵּנָּה לַחוֹצְבִים בָּהָר לְהַסִּיעַ אוֹתָן מִמְּקוֹמָן וְלַעֲשׂוֹת לָהֶן כְּכָל אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל רוּחַ הַבּוֹנֶה. וְהָאֲבָנִים אֲשֶׁר סִיד בָּהֶן, הִנֵּה אַבְנֵי הַגִּיר, תְּנֻפַּצְנָה בְּפַטִּישִׁים לִגְזָרִים קְטַנִּים, וְאֶת הַגְּזָרִים יִתְּנוּ בָּעֲגָלוֹת. נֵלֲכָה נָא אַחֲרֵי הָעֲגָלוֹת וְנִרְאֶה מַה יֵּעָשֶׂה בָּאֲבָנִים הָאֵלֶּה.

הִנֵּה קָרְבָה הָעֲגָלָה עַד תַּנּוּר אֶחָד גָּדוֹל מְאֹד, הוּא הַכִּבְשָׁן, וַתַּעֲמֹד שָׁם.

---

*) עַל פִּי וַגְנֶר. [1]) הַמְכַסֶּה אֶת הָאֲדָמָה בְּצֵל.

אך בטרם אספר לכם את אשר יעשה באבנים האלה, אבאר לכם את תכונת אבני הגיר למען תבינו את המעשה אשר יעשו האנשים באבנים האלה.

בכל גוש אבן הגיר ימצא מלבד סיד גם חמצן־פחמי [1]) רב מאד. והחמצן הפחמי הוא מין אויר, או אד, אשר אין לו כל מראה.

האויר הזה נמצא בכל דבר שבעולם: בארץ אשר אנחנו יושבים עליה, באויר אשר אנחנו שואפים אל קרבנו, ובמים אשר נשתה. והאויר הזה יולד מרקבון בעלי החיים והצמחים, משרפת חמרים שונים, מנשימת אף האדם והחי אשר בארץ וגם מחמצת היין והשכר.

אמנם אם ננפץ את האבן לא נראה בה בעינינו את החמצן הפחמי אשר אמרנו, וגם אם נרבה לבקשהו בכל הבקעים והסדקים אשר באבן, לא נמצאהו; ובכל זאת יודעים אנחנו ברור, כי אבן הגיר מרכבת מרסיסי סיד והמצן פחמי; ואפילו אם נקח זכוכית מגדלת היותר טובה המגדלת את כל דבר העומד לנגדנו אלפי רבבות פעמים, עד כי גרגר חול יראה בה כשן־סלע גדול, והבטנו בה, לא נראה את החמצן הפחמי בהפרדו מן הסיד, אשר חברו יחד והיו לחמר אחד.

— ומי זה יאמר לנו, ומי זה יוכיח, כי ישנם שני חמרים שונים באבני הגיר?— תשאלוני, יקירי,— הלא לא נראה את החמר השני אשר בשם חמצן פחמי תקראהו.

על זאת אענכם, כי האש, זה השונא הגדול לשני החמרים האלה גם יחד, מגלה לנו את הדבר הזה; ולולא האש הזאת, כי עתה לא ידענו באמת כי אבני הגיר מרכבות משני חמרים שונים ועליכם לדעת, כי האש גלתה לנו דברים נפלאים רבים ושונים, כאשר אספר לכם בפעם אחרת.

(סוף יבא).

אביאסף.

[1]) קאהלענזויירע, *Углекислота*.

יתומים.

(ספור).

הלילה פרש את חשכתו על הרחוב, אשר בעיר הקטנה. הרועה נהג את צאנו מן השדה דרך הרחוב ההוא ויחלל בחלילו זמר נעים, חרישי, זמר אשר נדמה לזמר שמישנים בו את הילדים. הזמר הזה הוא כעין „קריאת שמע" לכל ילדי הרחוב ההוא, כי כה היה תכן הזמר ההוא: „לכו לכם, ילדים נחמדים, לביתכם, לכו ועלו על מטתכם, תנו תנומה לעיניכם, כי הליל בא, הליל בא!" הילדים, שיש להם בית לחסות בצלו, שיש להם אם רחמניה, אשר תלחצם אל לבה החם, מהרו להאסף אל בתיהם, קראו „קריאת שמע", נשקו את אביהם ואמם ויעלו במנוחה על מטותיהם, ויסגרו בנעימות את עיניהם ויישנו; ומלאך טוב בא ויפרש את כנפיו להגן עליהם. אולם הילדים אשר אין להם בית לחסות בצלו, ואשר אין להם אם שתשים עינה עליהם ברחמים רבים, מצאו להם מחסה אחורי אחת הגדרות ויישנו שם כל הלילה. והאל הטוב השוכן בשמי מרום, השקיף עליהם מן השמים לבל תאנה אליהם רעה, כאשר תשקפנה האמות הרחמניות על ילדיהן.

וקול זמירת הרועה המנגן בחלילו אסף אל הבית גם את זרח ואת ברוך, את רחל ואת שרה, שני אחים ושתי אחיות, אשר שחקו כל היום ברחוב, ואיש אחד גער בהם כבוא הלילה לאמר: הביתה, ילדים, הביתה לישן!

וכאשר נאספו הילדים הביתה כבר דלקה המנורה על השלחן, וצללים שחורים בעלי זקנים ארכים התנועעו על הקירות. מראה פני הבית העצובים העיד, כי חסרה לו „בעלת־בית", ומראה פני הילדים העצובים ענה בם, כי חסרה להם אם... ואמנם כן, כי זה היום מלאה שנה מיום שמתה אמם עליהם, בלדתה את הילד הקטן השוכב עתה בעריסה, אשר אצל התנור, ומשתעשע בידיו הקטנות ומביט עליהן בעיניו היפות. אביהם הלך רגלי מחוץ לעיר, הרחק הרחק מן העיר, למכר את סחורתו לאכרים היושבים שם. ובצאתו לדרכו השאיר בידי הילדה הבכירה אגורות אחדות לקנות דבר מה ולבשל את ארחת הצהרים בעד הילדים בשובם מן החדר; הוא אמר, כי בטרם יבא השמש ישוב אליהם — ועתה כבר בא הלילה ואבא איננו עוד.

והילדים שחקו כל היום ברחוב על יד הבית, וישכחו את אמם המתה ואת אביהם אשר הלך ולא שב עוד; כי ילדים רבים נמצאים ברחוב, וגם אבותיהם אינם עומדים אצלם, ועל כן שחקו להם הילדים ויתענגו על שעשועיהם

השונים עד בא הלילה, ואף בשובם הביתה זכרו, כי יתומים הם.

ורחמי הילדים נכמרו איש על אחיו וידברו דברים טובים איש אל אחיו. זרח הבכור משך אליו את ברוך אחיו הצעיר וילמדהו לעשות צפור ממפסת נייר מרבעת. אחר כן עשה מן הנייר מין שפפרת ויפח בו, ואחרי כן הכה בשפפרת על השלחן וישמע קול גדול; ובאותה שעה הוא, זרח, מביט לרגעים אל הקיר, רואה את הצללים המתנועעים ולבו דופק בקרבו מפחד; אך הוא מתאמץ לבל יכיר אחיו הצעיר, כי ירא הוא, פן יפחד גם הוא. ורחל הילדה הבכירה משכה אליה את שרה אחותה הקטנה ותחבקנה ותעש לה בבה מחתיכת בד, ושתיהן קרבו אל העריסה ותזמרנה נגונים שונים לישן את הילד הקטן השוכב בה. ורחל מביטה לרגעים אל החלון—בחוץ חשך אפלה, ולבה דופק בקרבה: אבא לא שב עוד! והיא מבליגה על יגונה ומתחילה לזמר בקול לשעשע את אחותה הקטנה.

כאשר עברו עוד שעות אחדות, נפל פחד על כל הילדים; זרח מתירא לשבת עם אחיו הקטן לבדו על יד השלחן, ורחל יראה גם היא לשבת עם אחותה לבדה אצל העריסה. אך גם זרח וגם רחל מסתירים את חרדתם מעיני הקטנים. זרח התחיל לדפק בשפפרות של נייר על השלחן בקול יותר גדול, ורחל התחילה לזמר בקול יותר רם.

ויתכנסו כל הילדים על יד השלחן וישבו צפופים איש אצל אחיו, וזרח אמר:

הנני ואראה לכם איך עושים בית מקלפים.

וזרח לקח את הקלפים, וישם שני קלפים בסדקים אשר בשלחן ויזמר בלחש את הדברים האלה:

„אין — אמא — פה — — — —"

ורחל הניחה גפרור [1]) על שני הקלפים ועונה בנגון:

„א — נה — ה — לכה — — ?"

וזרח קורע חלון באחד הקלפים ועונה:

„ר־חוק ב־נ־כר — — —"

ורחל עושה מקסם [2]) דק קיר לבית ושואלת:

„ו־מה ת־ביא — — ?"

וזרח עושה פתח באחד הקלפים ועונה:

„ח־בית ש־כר — — —".

ורחל מוסיפה לעשות את הקיר:

„ואי־פה ת־ני־ח־נה - - ?"

וזרח מעמיד את הדלת אל הבית:

„ל־פ־תח מ־למ־טה — —".

ורחל מקפלת אחד הקלפים להיות למעשנה לבית:

„ו־מי יש־תה — — — ?"

[1]) גפרור — עץ גפרית. [2]) שבב נייר עץ דק.

וזרח מעמיד את המעשנה על הגג:

„אני ר־א־תה — —".

וזרח ורחל חדלו מזמר ויוסיפו לצחק.

פתאם נשמע קול נהימה מן העריסה, קול הילד הקטן.

ל- ל- ל!

ח־ה־ח!— צחקו הילדים הקטנים, וברוך ושרה רצו אל העריסה.

— הרואה אתה איך הילד משחק, הרואה אתה איך הוא מניע בידיו? האח, האח! — צוהלת שרה.

וזרח לחש באזני רחל לאמר:

— היראה את, רחל?

— אנכי? — עונה רחל — ואתה?

— אנכי, אינני ירא — עונה זרח.

— וגם אני אינני יראה,— עונה רחל.

— ראו נא, איך הוא מכה ברגליו, ראו נא!— הוסיפה שרה בקול צוהל.

עוד פעם דממה בחדר; אך הדממה לא ארכה, כי הילד הקטן השוכב בעריסה הפסיק את הדממה בקול בכי. רחל שמה חלב בבקבוק, ותתן לילד לינק ממנו, ויינק הילד מן הבקבוק ויישן. ברוך ושרה קרבו אל רחל וישבו אצלה, וזרח ישב על יד השלחן כראוי לבן הבכור, ויחכה.

דממה רבה שררה בחדר, רק הצללים השחורים בעלי הזקנים הארכים מתנועעים על הקיר.

— רחל, מתי יבא אבא?— שאלה שרה פתאם.

— עוד מעט, שרה, עוד מעט.

— מה יביא אתו? — שאל ברוך את זרח.

— עגלה וצמד סוסים— עונה זרח.

— עגלה וצמד סוסים!— קרא ברוך בשמחה.

— ולי עריסה בעד הבבה; האין זאת?— שאלה שרה.

— כן, עריסה יפה על אופני זהב.

עוד הפעם דממה, וזרח אומר אל רחל:

— רחל השכיבה נא את שרה וברוך לישן, ואנחנו נשב שנינו ונחכה עד בא אבא.

— כן,— אמרה רחל, ותלך להציע את המטות.

— קרבו ילדים, קרבו אלי ואפשט את בגדיכם מעליכם ואשכיבכם במטותיכם.

— אינני רוצה, כי גם אני חפצה לחכות לאבא,— קראה שרה בקול בוכים.

והילדים יושבים מסביב לשלחן ומחכים לבא אבא.

דממה רבה בחדר. השעון מכה: תיק־תק! תיק־תק! והצללים מתנועעים על הקיר ומחוץ בעד החלון מביט החשך.

(סוף יבא).

שלום איש.

חזיונות. — בעת האחרונה ערכו הציונים בעיר הו.קי (פלך מוהלוב) נשף של שיר וזמרה באולם הגדול של החדר המתקן שם. החדר היה מלא מפה לפה. כאשר כלו המנגנים את מנגינותיהם הציגו על הבמה את החזיון הקטן „יהודה וויליק" (שנדפס ב„עולם קטן" שנה ראשונה חוברת י"ד) וגבורי החזיון מלאו את תפקידם בכשרון ויעשו רשם טוב על הנאספים. ובכל פעם שנראו המשחקים הקטנים על הבמה נשמע קול תרועת „הידד" ומחיאת כפים. אולם רשם יותר גדול ונעים עשו על קהל הנאספים שני החזיונות „מוסר נער רע" („עולם קטן" שנה ראשונה חוברת ל"ז — ל"ח) ו„במקום דרשה" (שם, שם, חוברת ג' וד') שהציגו בני ציון הקטנים בטוב טעם ובכשרון והם הראו לכל הנאספים כי מכשרת היא שפתנו להיות חיה בפיות בניה הקטנים והגדולים יחד.

הר שרפה. — מודיעים מיום 30 אקטבר כי בגוטמלה (אמריקה התיכונה) התעורר הר־השרפה „סנטה־מריה" ויקא לבה נוראה. הרעש אשר באדמה מתחת נשמע במרחק 150 פרסא מסביב. שדות מטעי הקהוה נהפכו למדבר שממה.

מיום 1 נובמבר. — הר השרפה מוסיף להקיא את לבת אשו, שכבת הלבה על פני האדמה עבה שש אצבעות. גם במחוז על טומבדור פתח הר השרפה את לועו ומקיא לבת אשו.

מבית ספר. — ביום 13 (26) אקטבר היתה בבית הספר אשר לחברת „מרבי השכלה בישראל" בפטרבורג חלקת התעודות והתשורות להחניכים והחניכות, אשר גמרו את חק למודם במחלקת המלאכה, אשר בבית הספר.

חג חצי יובל. — במוצאי שבת פרשת בראשית, התאספו טובי עיר וילנה אל אולם „בית הקהוה לסוחרים" לחג חג חצי יובלו של הסופר הידוע מר יוסף אליהו טריבוש, אשר מלאו עתה עשרים וחמש שנה לעבודתו הספרותית. כל ידידי הסופר ומכיריו, כל סופרי ישראל אשר בוילנה ועוד רבים, האוהבים את הספרות העברית וסופריה בכלל ואת כשרונו וסגנונו של הסופר הנכבד הזה בפרט, באו כלם לברכו על כוס יין. האולם היה מואר בנרות רבים ומפאר בפרחים נהדרים, ועל הפתחים היו תלוים כרטיסים, ועליהם רשומים שמות כל המאמרים השונים, הספורים והשירים, אשר כתב הסופר חתן החגיגה. ועל שלחן קטן, אשר עמד באמצע האולם, היו מנחים בסדר יפה כל הספרים, הירחונים והמאספים, אשר השתתף בהם מר טריבוש בפרי עטו, וממעל להם ספר המלים הגדול „ערוך השלם", מכרך בכריכה יפה ונהדרה, אשר שלחו לו מכבדיו ומוקירי כשרונו למנחה לחג חצי יובלו. בשעה התשיעית בערב הופיע חתן הערב באולם והחגיגה החלה. מר נישול פתח את החגיגה בנאום קצר, והסופרים החכמים מר יהושע שטינברג ומר יעבץ דברו בשבחו של הסופר החשוב הזה, ויברכוהו, כי יוסיף לעבד בספרותנו. לאחרונה דבר עברית המורה העברי מר נוטיק ויבאר לפני הקרואים את ערכו של הסופר העברי דוד שמלבד שהוא סופר עברי הוא גם מורה עברי המקדש את כל כחותיו להורות את שפתנו ולשימה בפיות בנינו הקטנים. בהמשך דבריו ברך את חתן הערב ואת אביו שהיה באותו מעמד, כי יזכה לראות בעיניו את חגיגת היובל השלם של בנו הסופר.

אחרי הנאמים החל המשתה והנאספים היטיבו את לבם ביין ארץ ישראל וכרגע נהפכה החגיגה ותהי כלה עברית. צלצול הדבור העברי נשמע מכל עברים וברכות עבריות נשמעו, וכוסות הורמו לכבוד הסופר העברי, לכבוד שפתנו העבריה ולכבוד ארצנו הקדושה. לסוף דבר חתן החגיגה על ארות השפה העברית השבה לתחיה ויודה להנאספים על הכבוד שעשו לו.

בשעה השניה בלילה כלתה החגיגה.

בית מחסה ליתומים. — חברת „עזרה לעניי ישראל" ביקטרינוסלב נכונה ליסד בקרוב בעיר ההיא בית מחסה ליתומים ולילדים עניים העזובים מהוריהם.

נער „מגיד". — מעיר בבריסק מודיעים, כי בא שמה נער כבן שתים עשרה שנה והוא עולה על הבמה בבתי התפלה שבעיר ודורש ומוכיח את העם; ובתי התפלה מלאים המון אנשים מפה לפה הבאים לראות ולשמע את הפלא הזה. הדרשן הקטן לבוש טלית ועל ראשו כפה (ירמולקה) קטנה בשעת הדרשה. גם בכל הליכותיו ותנועותיו הוא כמגיד רגיל ומנסה, גם הלצות ובדיחות שגורות על לשונו, כאחד ה„מגיד"ים הרגילים. חבל על נער כזה, שבודאי בעל כשרון הוא, שמבלה את עתו וכשרונותיו בדרשות האחרות שלמד על פה מפי איזה מגיד המחזיר בעירות.

לקוי חמה. — ביום הששי, 18 אקטבר, היה לקוי חמה לא שלם, שהיה נראה בכל רוסיה הארפית והאסיית מלבד במורח סביר בפטרבורג, החל הלקוי בסוף השעה השמינית בבקר, לאמר, זמן קצר אחרי זריחת השמש, ונגמר בעשר שעות ועשרה דקים (מינוטים). גדל הלקוי היה שתי חמישיות מן השמש הנראה. סבת הלקוי הוא הלבנה העוברת בקו ישר בין הארץ והשמש.

בחלקי סביר הדרומית והדרומית־מזרחית יגדל הלקוי יותר מבשאר המקומות ויגיע לשלש חמשיות מן השמש. ברוסיה הארפית היה הלקוי מעשירית אחת עד חמש עשיריות.

בספרד, איטליה ובחלק גדול של צרפת ואנגליה לא נראה הלקוי כלל.

שרב גדול. — בימי הקיץ שורר באוסטרליה שרב נורא זה עשר שנים. במשך הזמן הזה נפלו שם פגרים מתים כעשרים מליון כבשים. בקיץ שעבר גדל החם עוד יותר. כל השדות והכרים הנרחבים שהיו מספיקים תמיד חציר לבהמה, חרבו ויבשו מאד, הנהרות והמעינות חרבו גם המה. עבודת האדמה, שהיא העסק הראשי של יושבי אוסטרליה, נמצאה עתה במצב רע מאד. בכל ערי אוסטרליה הרבו לשחט את הכבשים לאכל את בשרם בטרם יפלו פגרים מתים, כי אין מרעה.

מנהגי הקבורה אצל השבטים הפראים. — הקבורה אצל אחדים משבטי המליים היושבים באיי הים ההודי, נעשה תמיד ברב פאר ובשאון והמולה רבה. הם מאמינים, כי על ידי השאון וההמולה תתעורר הנשמה המתעלפת במות הגוף לחיים; ולמען אשר יהיה בה כח לעלות השמימה, הם מניחים מסביב לגוף המת מאכלים רבים ושונים ומעמידים למראשותיו יין תמרים הרבה. כעבר שעות מספר עושים קרובי המת סעודה גדולה ואוכלים את כל המאכלים ושותים את כל יין התמרים אשר הכינו בעד הנשמה. ויש שבטים בקרב המליים שמפזרים סביב קבר המת פרחים ומטבעות במשך ארבעים יום.

יושבי ארץ ברנו (ממלכה כושית בסודן, אפריקה) נוהגים לעשות חדשים אחדים אחר הקבורה סעדה גדולה לכל קרובי המת ורעיו ומכריו, ואז הם עורכים מלחמת תרנגולים, אשר תארך משלשה עד ארבעה ימים, וכארבעת אלפים תרנגולים נופלים חללים במלחמה זו.

בני השבט הדייקי, יושבי האי ברנאו אשר בים ההודי, היו נוהגים עד העת האחרונה לעשות חג שבעת ימים לכבוד המת ובעת החג הזה היו מקריבים קרבנות אדם לנשמת המת; ואם לא נמצאו להם נפשות אדם הקריבו ראמים. לקרבנות אדם קנו בשוק עבדים וילבישום את בגדי המת ואחר כן ענום עד צאת נפשם. והעשירים היו שולחים את נפשות עבדיהם לפניהם לתור להם מנוחה בשמים.

בני שבט הסיקנגו אשר באיי ברנו שורפים את גויות מתיהם, אז הם חוגגים שבעת ימים. ויש שהם שורפים גויות אחדות יחד אם יש להם מתים אחדים ביום אחד, ובשעה שמשליכים את הגויות לתוך האש מכים המכרים (הכהנים) כף אל כף וצועקים ובוכים ומיללים. כעבר שבעת ימי חג השרפה מקימים בפני קרובי המת פסל גדול לזכרו ומקריבים קרבנות, ועל כל הנצבים שם בעת הקמת הפסל זורקים מדם הקרבנות שהם מקריבים.

השערה נכונה.

ראובן: ראי נא, רחל, הנה אני מושך ומושך את החבל מן הבאר, ואינני יכול להשיג את קצהו.

רחל: בודאי נחתך הקצה.

י. פפרמן.

לחברי הקטנים קוראי „עולם קטן"!

בן אחת עשרה שנה הנני. זה שש שנים הנני לומד את השפה העברית בתחלה ב„חדר", ועתה זה השנה הרביעית מפי מורה פרטי בבית, והנני קורא את ה„עולם קטן" זה השנה השניה. את הלמודים הכללים אני לומד באחת הגמנזיות אשר בעיר מגורי במחלקה השניה. והנה בראשית הקיץ זה, קרני מקרה אשר אחשב לטוב לספרו לפניכם, חברי הקטנים, ואקוה כי הדבר הזה ישמח את לבכם: בבקר אחד כאשר נחפזתי ללכת להגמנזיום. לקחתי עפ"י טעות בין ספרי את הגליון 25-26 של העתון „עולם קטן" ויהי בעת החפש, בין שעור לשעור, החלותי לעַין בגליון „עולם קטן". חברי היהודים (י"ב במספר) וגם רבים מהתלמידים הנוצרים בראותם את הגליון, סבבוני גם סבבוני, ויחלו להתבונן אל הציורים אשר שם, ובראותם את התמונה „אליעזר החשמונאי" שאלוני מה זאת ויבקשוני לבאר להם פשר התמונה הזאת. אנכי בארתי להם הכל. בין כה וכה עברו רגעי החפש, ופתאם נפתחה הדלת והמורה הרוסי בא. בראותו כי כל התלמידים עומדים סביבי ומביטים בגליון, שאלני מה הוא הגליון אשר אנכי מחזיק בידי? אנכי עניתיו, כי זה הוא עתון עברי לילדים. הוא לקח את הגליון ויתבונן בו וימצא חן בעיניו ויאמר כי לא האמין כי גם לעברים ישנם עתונים כאלה, ומה גם לילדים. הוא שאלני לתרגם לו בשפת רוסיא איזה דבר ואנכי תרגמתי לו את הספור „הגמול" „משיחות ישמעאל" אשר בגליון הזה, וימצא חן בעיניו, וישאל את יתר התלמידים העברים האם יודעים גם הם עברית, אך הם החשו כלם ולא ענו מאומה. כי רֻבָּם אינם יודעים עברית ואלה היודעים עברית יודעים רק לקרא מלים, אך לא לתרגם. המורה לעג להם ויוכיחם על אשר אינם לומדים ואינם יודעים שפת עמם, ובלבי חשבתי: האח! מה טוב לי ולכל חברי, אשר שמו לבם ללמודים העברים ולתורת שפתם — שפת עמם.

בנימין אינגלסקי, קיוב.

לחברי וחברותי קוראי ה„עולם־קטן"!

אשאלה־נא מכם שאלה אחת. היא: איה נמצא מקרא בתנ"ך שבסופו רציפות חמש מלות זו אחר זו, אשר הוראה אחת ושרש אחד להנה?

ברגשי כבוד

רוזה דוחוביטש.

לקוראי ה עולם קטן"!

מרת חנה הר־זהב מוילנה שאלה איה נמצא בתורה חמשת־מלים רצופות אשר תחילנה באות א׳. ומקרא מלא הוא בשירת משה: אמר אויב ארדף אשיג אחלק (שלל), אבל יגידו נא הקוראים והקוראות הקטנים איה נמצא בתורה חמש מלים רצופות וכלן בנות שתי אותיות ובנות הברה אחת? — וחן חן לה: הר־זהב בעד שאלתה ומי יתן והוסיפו לשאל שאלות כאלה ולקחו הקוראים לעתים יותר קרובות את התנ"ך בידם.

ברגשי כבוד ויקר

אסתר דון־יחי.

מערכת נכבדה!

הננו שולחים עשרים אגורות לתלמידים העניים אשר ביפו בברכי את אחותי הילודה, שמה חנה. ד׳ יתן חִנָּהּ בעיני כל רואיה ויגדלנה לחיים טובים ונעימים ותהיה לי לאחות טובה.

יוסף קילצבסקי

אישישקי.

לחברי הקטנים המדברים עברית!

זה חדשים אחדים אשר החלותי לדבר עברית. מורי שואל אותי בעברית ואנכי עונה לו בעברית, או אני שואל אותו בעברית והוא עונה לי בעברית. יש אשר ידבר אתי המורה שיחות אֲרֻכּוֹת לֹא מענין הלמוד, רק על השמש הזורחת, על הגשם היורד מן העננים ועל העצים אשר נגד חלון חדרי, ואני אוהב מאד לשמע את דברי מורי ולשאל אותו שאלות רבות. ובתוך כך אני מדבר עברית שעה אחת בכל יום.

אבל אני חפץ לדבר יותר משעה!

כאשר יבא איש אל ביתנו והוא שומע אותי מדבר עברית. הוא מביט בפני וצוחק ושמח, שפה חדשה הוא שומע. ואני כאשר אחפץ לבקש מאמי אגורה ואינני חפץ שתדענה מזה אחיותי מרים ונעמי, אני מדבר אל אמי עברית והיא מבינה אותי, ואני מקבל את האגורה ולועג לאחותי, שאינן יודעות עברית.

אני מבקש בכל העיר עוד נערים קטנים המדברים עברית ואולי עוד אמצא איתם. שמעתי כי יפתחו פה לימי בקרוב חדר טוב ובו ידברו התלמידים עברית, מה אחפץ מאד שיהיה החדר הזה באמת! הלא אז יהיו לי חברים רבים לשחק עמם בעברית!

אבל עד אשר יהיה החדר אני מבקש מכם חברי הקטנים היושבים בארץ ישראל, בורשה, ברינה ובצרקסה ומדברים עברית, לעשות דבר קטן אחד, לעשות בינינו תליפון, נמתח חוטים מארץ ישראל ומורשה ומרינה ומצרקסה לעירי, לוילנה... והיה בבקר בבקר, בצהרים בצהרים ובערב בערב נגש אל תליפוננו ונדבר, עברית נדבר!

אני בכל יום בבקר אדבר מקודם עם הילדים בארץ ישראל, כי הם נעימים מאד ואני אוהב אותם בכל נפשי, אחרי כן אדבר עם הילדים ברינה (שם יש לי בן־דוד), אחרי כן אדבר עם ילדי ורשה וצרקסה ועוד.

הבה, נגש אל העבודה, חברים טובים!

וילנה. עמינדב ברנשטין.

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.

העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.

כתבת ה„עולם הקטן":

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШIЯ“, ВАРШАВА.

Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

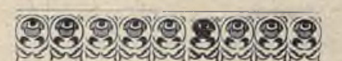

מחברות חדשות ומובחרות
לבתי הספר

מבית החרשת של:

А. М. Пружанскій
Варшава,
Граничная 13.

להשיג בכל בתי המסחר לצרכי הכתיבה. (2—4) 2

בית הספר לתורת הכתיבה העברית

מאת מ. קרינסקי.

נדפס מחדש, מהדורה שלישית בהוספת תקונים ושנויים רבים. ולמען תהיינה חוברות בית הספר לתורת הכתיבה דבר השוה לכל נפש, הוזלו — ומחירן עתה רק 7 קאפ׳ לכל חוברת. בעד החמש חוברות ביחד 35 קאפ׳.

למו״ס, למורים ולבתי התלמוד תורה הנחה הגונה.

האדריסה:
Книгоиздательство „Тушія", Варшава.
Verlag : בחו״ל
„Tuschijah", Warschau.

Zakład freblowski izraelski
(יודישע פרעבעל-אנשטאלט)
CELINY WITKOWSKIEJ
3 Leszno, 31. (2–20)

אלבום
ציורים מכתבי הקדש.

באלבום הנחמד הזה, שאין דוגמתו בספרותנו, נמצאים חמשים ציורים נהדרים מתורה, נביאים, כתובים וכתובים אחרונים, בסדר דברי הימים לבני ישראל. כל ציור וציור מבאר מתחתיו במקורו בתנ״ך.— המקורים נמצאים מתורגמים לשפות רוסית או פולנית או אשכנזית לחפץ הקונה. — האלבום הזה ראוי לתתו בתור תשורה לנערי ישראל לגדולים ולקטנים, וגם כעזר בלמוד התנ״ך. מחירו 85 קאפ׳ עם המשלוח. בכריכה יפה 1 רו״כ, בכריכה מהודרה בתכלית היופי 1.20 רו״כ.

למורים, למו״ס ולסוכנים הנחה הגונה!!!

4 המו״ל: (2—2)

Книжный магазинъ
А. Цукермана,
Варшава, Налевки 7.

הוצאת „תושיה".

מלון של כיס

נגמר כלו ויצא מביהד״פ
מעברית לרוסית ואשכנזית
(באותיות עבריות)
מאת י. גרזובסקי * * * * *
* * * בהשתתפות י. קלוזנר.

המלון השמושי הזה, המכיל את כל אוצרות לשוננו לכל הדורות, הוא מלון שלם, שלא יחסר כל בו בשביל השמוש: הלשון הביבלית והלשון התלמודית, לשון המדרשים ולשון חכמי ספרד, שפת האחרונים ושפת הספרות החדשה שלנו — כל אלה נקבצו ובאו במלון הזה. גם באו בו המלים הלועזיות הנחוצות המקובלות בכל השפות האירופיות.

מחירו 2,35 רובל, מכורך 2,50 רובל, מכורך הדר 2,60 רובל פארטא 20 קאפ׳.

Книгоиздательство
„Тушія", Варшава.
Verlag : בחו״ל
„Tuschijah", Warschau.
בע״פ: נובוליפקי 7, מעון 9.

הוצאת „תושיה".

לוח עולם קטן

לוח ספרותי ושמושי לבני הנעורים לשנת תרס״ג עם תמונות וציורים.

מחירו 75 קאפ׳, לחותמי ה„עולם קטן" רק 50 ק׳. פארטא 10 ק׳, מכ׳הדר 25 ק׳ נוספים בעד הכריכה.

Книгоиздат.
„Тушія", Варшава.
Verlag : בחו״ל
„Tuschijah", Warschau.
בע״פ: נובוליפקי 7. מעון 9

חדש! חדש

גמרא למתחילים

ספר שלא היה בעולם דוגמתו מחזיק ששים וששה פרקי הלכה וחמשה עשר פרקי אגדה למוסר וד״א מאת הר״ר יעקב גאלרמאן. בפרקי הלכה מובאים כל דרכי הש״ס ומקצעות עניניה השונים מן הקל אל הכבד. הפרקים הראשונים מנוקדים. הס׳ גמרא למתחילים פרוזדור הוא לתלמוד בבלי והנער אשר יתקן עצמו בפרוזדור יכנס בעצמו לטרקלין הגמרא **בלי עזרת מורה.**

ד״ר אברהם ליכטענשטיין,
מחזיק בימ״ס בפינסק.

מחיר הס׳ הנ״ל 75 ק׳ עם המשלוח.
לבתי הת״ת הנחה הגונה.

בית ספר עירוני בעל שש מחלקות (קלאססען)

נוסד בשנת תרמ״ח — של י. מיזלר — נוסד בשנת תרמ״ח

בורשה, רחוב סט׳ יורסקי Nr. 22

ואלה הלמודים הנהוגים בו:

תורת הדת, לשון רוסית, פולנית, עברית, אשכנזית, צרפתית, חשבון, אלגברה, גיאומטריה, הסטוריה, גיאוגרפיה, תולדות הטבע, פיזיקה, בוכהאלטריה, שרטוטי הגיאומטריה, חכמת הציור, חכמת הכתב, גימנסטיקה ותורת הזמרה.

תלמידי המחלקה הששית עומדים לבחינה אחרונה בידיעת חקי הלמודים הנהוגים בבה״ס העירונים אשר להממשלה יחד עם התלמידים הגומרים למודיהם במחלקה הנ״ל שמה, ומקבלים תעודת סמיכותם, הנותנת להם הזכיות הרשומות בסעיפי 33, 34, שהחלטו ע״פ פקודות הרוממות ביום 28 אפריל שנת 1887 לבתי הספר העירונים אשר בגליל הלמודים הווארשאי. בנוגע לעבודת הצבא נהנים הם מהזכיות הנתונות לבה״ס ממין הזה ע״פ הערה 2 לסעיף 56 בספר חקי המדינה.

קבלת תלמידים לביה״ס הזה נהוגה בחדש אוגוסט, שהוא ראש שנת הלמודים, כמשפט, אך כשיש מקומות פנוים יוכלו להתקבל גם במשך כל השנה.

ילדי הערים האחרות, הבאים הנה ללמוד בביה״ס הנ״ל, יכולים למצוא להם דירה עם מזון גופני ורוחני בבית מחזיק ביה״ס בעצמו או במקום אחר ע״פ הוראתו ועצתו.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tusch jah". Verantwortlicher Redacteur: S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.